לקראת שבת מלכתא

סיפורים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים לפי סדר פרשיות השבוע
עיגרוחי, מעורר לבבות לאהבת השם יתברך ותורתו הקדושה
לקראת שבת מלכתא

חינוך
המרכז לסיוע והכוונת תלמידים

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחיזוק ולעידוד לימוד התורה

פנינים לפרשת פקודי פ"ה | גליון מס' 475 | סיפורים ופנינים מרתקים | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

זכורני שיום אחד אחרי התפילה בבוקר בישיבת סלבודקא, נגש אל מרן הרב אברמסקי בחור אחד מהבעלי תריסין הגדולים בישיבה, ואמר לו שאתמול בערב הוא נהיה חתן, והוא מבקש מהרב ברכה...

הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל על גדולי ישראל ולימוד התורה

חזק חזק ונתחזק

הגה"צ רבי חיים שמואלביץ זצ"ל היה מספר בשיחות שלו סיפור נורא, הוא היה אומר שמקובל כזה סיפור.

בישיבת וולאז'ין היה בחור אחד, שהיה מפורסם כבקי בש"ס, יום אחד ישנן כמה בחורים ואכלו, ובאמצע האוכל דברך בדברי תורה. הזכירו שם איזה מאמר חז"ל, ושאלו איפה המאמר הזה כתוב. הבקי בש"ס הזה היה צריך להגיד מיד איפה זה, והוא לא ידע. הוא קימט את המצח ולא נזכר בשום אופן.

מיד הוא תפס את המצב שלו, שכולם מסביבו אומרים שהוא בקי בש"ס והנה היה כאן עכשיו מבחן, והוא רואה שהוא לא יודע, הוא עדיין לא בקי בש"ס. וזה הרי שיא התקוה של בן אדם להיות בקי בש"ס, מה הוא עשה? [מי שאין לו שכל נשבר... אבל מי שיש לו שכל, מבין שטוב שהוא יודע את המצב שלו], הוא קם באמצע האוכל מבלי לומר שום מילה, ומבלי להיפרד מהחברים, הלך ולבש את המעיל והקפלוטש שלו, ונעלם. הוא נסע לעיר אחרת, וישב שם כמה שנים - יש אומרים שש שנים ויש אומרים ארבע שנים - ולמד בשקידה עצומה בלי שום קשר עם העולם, וצמח להיות אחד מגדולי הדור.

היה מספר רבי חיים שמואלביץ, שרבי חיים וולאז'ינר אמר כהאי לישנא; ודאי שהבחור הזה עשה שלא כדין - הוא הרי צריך לברך ברכת המזון, אלא מה, הוא יברך בדרך, זה ודאי שלא כהלכה לקום לכתחילה וללכת, צריכים לברך במקום שאכל, [אם הוא הלך נחלקו ב"ש וב"ה אם יחזור, אבל לכתחילה לכו"ע אסור ללכת]. אבל אם הוא היה נשאר ומברך ברכת המזון, בכמה דקות שהיה לוקח הברכת המזון הכל כבר היה מצטנן אצלו, והוא כבר לא היה נוסע ללמוד. בכמה דקות האלה היתה מצטננת אצלו כל ההתרגשות שעלתה לו לגדלות עצומה בתורה, והוא לא היה מבצע את החלטתו לנסוע למקום אחר וללמוד בפרישות מהעולם זמן רב.

היה אומר רבי חיים שמואלביץ: קורה שיש לבן אדם התעוררות, והוא דוחה אותה ללאחר זמן. זה לא טוב, צריך מיד!

זה היסוד של "עד דכפנת אכול עד דצחית שתה", כל זמן שאתה רעב - שיש לך התעוררות, תנצל את זה, אל תשאיר את זה לאח"כ, לא להשאיר את זה ל'זמן'.

אני רוצה להגיד לך, מברכה שלי, לא תוכל ללמוד

זכורני שיום אחד אחרי התפילה בבוקר בישיבת סלבודקה, נגש אל מרן הרב אברמסקי בחור אחד מהבעלי תריסין הגדולים בישיבה, ואמר לו שאתמול בערב הוא נהיה חתן, והוא מבקש מהרב ברכה. מאחר שהוא נהיה חתן, ו'ריחיים על צוארו', זקוק הוא לברכה מהרב, שה' יעזור לו שיוכל לשבת וללמוד כל ימי חייו.

הרב אברמסקי אמר לו: "אני רוצה להגיד לך, מברכה שלי, לא תוכל ללמוד. -- לא מברכה שלי יתאפשר לך ללמוד. אבל אני אדם זקן עם נסיון בחיים, ולכן אומר לך... איך תוכל ללמוד? כל ימי חייך תלמד **בלי הכנות**'!!! מתיישבים ולומדים. בלי הכנות... לא 'עוד זה לסדר ועוד זה לסדר', ומיד אח"כ אני מתיישב ללמוד. **לא!!** ככה, אתה אף פעם לא תלמד, כי אתה אף פעם לא תגמור... **מתיישבים ולומדים!!!** קמים בבוקר, 'נעגל וואסער', ברכת התורה, -לומדים. מתפללים יפה, גומרים להתפלל, לומדים. צריכים לאכול. גומרים לאכול - לומדים. 'בלי הכנות'.

וכך היה ה'חפץ חיים'. הרב מפוניבז' סיפר, כאשר הח"ח חזר פעם ממסע ארוך, ונכנס הביתה יחד עם חתנו. חתנו נכנס למטבח לדווח לבני הבית על הקורות אותם במשך הנסיעה, אבל הח"ח נכנס, אמר, 'א גוטן טאג' - [שיהיה יום טוב], והוא כבר יושב ולומד - בלי הכנות.

-- אם הוא ילמד בלי הכנות אז הוא יצליח', כך אמר הרב אברמסקי'.

מה בעוכריו של האדם? - הכנות...

הנה הוא כבר החליט לשבת וללמוד. אך... לא, פתאום הוא נזכר שעליו לעשות את זה, ולסדר עוד דבר אחד, ולגשת אל ההוא, ולטלפן לאחר, וכאן יש לו עוד לסדר בדואר, וב'קופת חולים' וכו' וכו' וכבר מגיע זמן מנחה, והסדר הראשון כבר נשרף, ומזה נמשך כבר גם הסדר אחה"צ, והיום הזה כבר עבר...

[ואולי יש למצוא יסוד לדבריו בדברי המאירי (מגילה ו' ע"ב) "לעולם ישתדל אדם ללמוד תורה, ולא יפטור עצמו בטענה **שאינו מוצא עצמו מוכן לכך** שהדבר ידוע שאם ירדוף ישיג'].

בלי הכנות... מתיישבים ולומדים.

וזה זכינו לראות בהרב אברמסקי שכך הוא היה. הוא היה יושב בזקנותו, כאשר היה כבר בעשור התשיעי שלו, יושב כל היום ולומד, לומד וכותב. וכמובן מתפלל שלש תפילות ביום. ובערב, שוב יושב ולומד. באמצע הביאו לו משהו לאכול, היה נעצר, חושב שתי דקות [היה אומר שלברך יותר קשה, מחמת שצריך לכוין, הנה הוא הולך לדבר עם הרבונו של עולם], ואם אכל כשיעור - מברך ברכה אחרונה בכוונה מרובה, ושכהגיע ל"ובנה ירושלים

ואספר לכם סיפור שסיפר לי אברך יקר.

הוא היה בחור שלמד בישיבה קדושה, והספיק עשרים או שלושים דפים בזמן, וגם אותם לא ידע כראוי. ויום אחד בלכתו ברחוב 'פרס' בירושלים, שם לב לפתע שהנה מרן הגרי"ז מבריסק עומד כאן על מדרגות ביתו - שעון על המעקה.

חשב לעצמו, הנה יש לי הזדמנות לשאול קושיא את הגרי"ז', בפחד פנימי [אשר יכול לתאר רק מי שהרגיש זאת בעצמו] עלה במדרגות, ובתחילה היה קשה לו לפתוח בדברים. אך בסייעתא דשמיא, פתח ואמר להגרי"ז, איך וויל פרעגן דעם רב אקשיא וואס איך האב אין שיטה מקובצת אין בבא מציעא דף... - "אני רוצה לשאול את הרב, קושיא שיש_לי_ בשיטמ"ק ב"מ דף....

והוא מספר, שעד היום כשהוא נזכר בזה, זה ניצב לו כתמונה חיה מול העיניים, - הרב הביט בו ואמר: און אלע גמרות אין מסכתא בבא מציעא מיט די רש"י מיט די תוס' וויסט איר...' - (ואת כל הגמרות במסכת בבא מציעא עם רש"י ותוס' אתה כבר יודע... ??)

הוא אומר שיש לו קושיא בשיטה מקובצת בבא מציעא, אומר לו הרב מבריסק: 'וכל הגמרות והרש"י והתוס' של מסכתא בבא מציעא אתה כבר יודע'?

איך שיצאו הדברים מפי הגרי"ז, הוא רץ... רץ... ופתאום - נעצר, וחשב, מה שמעתי עכשיו'???! והיתה לו סייעתא דשמיא להתעורר, והתיישב ללמוד. ומאז כבר למד כמה פעמים ש"ס, ואפשר לשאול אותו איפה גמרא זו וזו, דבר נדיר.

היתה לו זכות וסייעתא דשמיא... ווארט אחד של הבריסקר רב, בלי במות, בלי רמקולים. כך כמות שהוא. זקן, חולה, שבור, אמר משפט אחד והאיר לו את העינים.

והיום אומר אותו אברך, 'הרי הרב צדק. הלכתי מרוצה מעצמי, והרגשתי שכל העולם שלי, ולמה? כי יש לי קושיא על 'שיטה מקובצת בבבא - מציעא'. וכשהרב אמר לי 'תגיד את הדף גמ' מה כתוב שם, מה כתוב ברש"י, מה כתוב בתוס', בדף אחד.. ומה כתוב בכל בבא מציעא'?!...--הוא התעורר.

והבחור ההוא גם התעורר, היתה לו התעוררות מהדברים.

ברצוני להוסיף ידיעה - בשם מרן הגרי"ז,

ברמב"ם ובשו"ע נפסק בהלכות תלמוד תורה, דלמצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, יפסיק מלימודו, יעשה המצוה, ויחזור לתלמודו, והרבה פעמים כשמזדמן לאדם איזו מצוה, הוא מסופק האם זה בגדר של מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים ומוטל עליו להפסיק מלימודו לעשות המצוה [ויחזור לתלמודו]. או שאין היא בגדר של 'אי אפשר לעשותה ע"י אחרים' ואסור לו להפסיק מהלימוד, ואחד שאל את מרן הגרי"ז איך מכריעים כזו שאלה, ספיקא דדינא. וענה לו, 'אני לעצמי פוסק שאלה זו ממשנה מפורשת במסכת פאה, ותלמוד תורה כנגד כולם'...

ושסוף כל סוף נתעורר. ונתפוס את עצמנו.

אני מספר את זה כאן, כי זה יכול להועיל. ואולי למדבר בעצמו, ושסוף כל סוף נתעורר. ונתפוס את עצמנו. כל הבעיה של האדם עד שתופס את עצמו, אבל אחרי שתופס את עצמו הכל אחרת. העיקר לתפוס את עצמו, ואף פעם זה לא מאוחר, וה"חזון איש" ב"אמונה ובטחון" (פ"ג אות כ"ז) כבר כותב, שהרבה גדולי עולם התחילו ללמוד מאוחר. ועוד כותב החזו"א, שלפעמים, גם בשנים מבוגרות תוקף את הבן אדם מחשבה, מה אני, כמה תורה יש לי, איפה המזוודה שלי ואיך היא נראית, וכבר רוצה למלאות אותה. אבל יש לו יצר של בושה, וכי עכשיו בגיל כזה, אחרי כך וכך שנים הוא יתחיל ללמוד? ומסיח את דעתו לדברים שמשמחים אותו,

המשך בעמוד 9

"יש יהודי בן 100 שמחמת זקנתו כבר קשה לו להתרכז ולעיין בלימודו, ויש לו כמה שעות של חסד ביום שבהם הוא כן יכול להתרכז האם כדאי שישקיע את מעט הזמן הזה שיש לו כדי ללמוד תורה בעיון, או שישתמש בזמן הזה כדי להכריע בנושא קבלת תלמידות לסמינר?...".

ראש ישיבת 'אמרי משה' הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליט"א ומשגיח הישיבה הגרא"ז שוב מספרים כיצד הורה מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל לחזק את תלמידי הישיבה להתעלות בלימוד התורה גם בימי בין הזמנים

בסייעתא דשמיא זוכים אנו לפרסם פרק נוסף מסיפורי ההוד מלאי ההדר והאפופים ברגשי קודש, אשר שמענו מפיהם של הני תרי צנתרי דדהבא, הגאון רבי יהושע מישקובסקי שליטא ראש ישיבת 'אמרי משה' והגאון רבי איסר זלמן שוב שליט"א משגיח הישיבה, אשר זכו שניהם לקרבה ולחביבות מיוחדת ומופלאה אצל מרן רשכבה"ג רבינו הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, ונוהגים בנו טובת עין מזה חודשים, וממשיכים לשתף אותנו בזכרונות הוד ופירורים משולחן גבוה, אשר זכו ללקט בעת שהסתופפו בצל קדשו של מרן זצ"ל.

וכך מספר הגר"י מישקובסקי שליט"א:

באחת השנים האחרונות של מרן זיע"א, נכנסתי אליו לקראת ראש חודש ניסן, וביקשתי ממנו שיורה לי הדרך אשר אלך בה, כיצד אוכל לעודד את הבחורים בישיבה להוסיף בלימוד התורה בבין הזמנים המתקרב, כי הרי חודש ניסן הוא בין הזמנים הגדול ביותר בשנה, שכן בחודש אב יוצאים לבין הזמנים ב-ז' אב וחוזרים בראש חודש אלול, בחודש תשרי יוצאים לבין הזמנים ב-ח' תשרי ושבים בראש חודש חשוון, ואילו בניסן בין הזמנים מתחיל בערב ראש חודש ונמשך עד ראש החודש שלאחריו.

מרן שמע על כך שיש רפיון בלימוד בבין הזמנים, והביע פליאה עצומה: "מה, הם יותר גרועים מגנבים???".

מיד הסביר מרן את דבריו ואמר שהתורה אמרה שעבד עברי שאינו רוצה לצאת לחופשי, רוצעים את אוזנו אל הדלת ואל המזוזה... ומי הוא העבד העברי? מי שנמכר בגניבתו, ולמה רוצעים את אוזנו בדלת ובמזוזה, כי הם היו עדים במצרים לגודל הנס כי עליהם פסח הקב"ה בהכותו כל בכור בארץ מצרים, ואז אמר הקב"ה "כי לי בני ישראל עבדים" - עבדי הם ולא עבדים לעבדים, והאיש הזה רוצה לקחת לעצמו אדון אחר?

הוסיף מרן והסביר, שמכאן אנו למדים שיציאת מצריים מחייבת כל יהודי להיות עבד לקב"ה, ורק לקב"ה. כי מי שמוסיף לעצמו אדון נוסף, כבר אינו עבד שלם של הקב"ה אלא רק חצי עבד... (כמו שרואים בתחילת מסכת חגיגה שעבד עברי פטור מלעלות לירושלים בשלושה רגלים, כי המצווה היא להיראות את פני 'האדון' ה'. והוא לא יכול לכנות את ה' 'האדון' כי יש לו שני אדונים).

"חודש ניסן זה חודש שבו צריכים להתחזק בעבדות ה'", אמר מרן, "ולא חס וחלילה זמן לרפיון בעבדות!".

הגרא"ז שוב מוסיף על הדברים: רבינו היה מעורר תמיד, קודם יציאה לבין הזמנים, והיה אומר שנכון שבבין הזמנים צריכים לעזור בבית במיוחד בחודש ניסן כמתכוננים לפסח, וגם נחים יותר, אבל צריכים להיזהר שלא לשכוח את המחשבה של "להיות תחת רושם של תורה". זאת מחשבה שאסור להסיח ממנה את הדעת גם בבין הזמנים, ולכן צריך כל אחד לקבוע לכל הפחות לימוד של כמה שעות ביום כדי להישאר תחת הרושם של תורה. והוסיף רבינו ואמר, שבתוך הזמן יש את המסגרת הישיבתית המשגיח, הראש ישיבה, הצוות שדואגים לעורר את הבחורים ולהזכיר להם מה חובתם בעולמם, אבל בבית הזמנים כל אחד אחראי על עצמו וצריך לראות שהוא לא יתנתק חלילה מהתורה, ויאבד את המצב הזה של 'להיות תחת רושם של תורה'.

הגר"י מישקובסקי: עוד זכיתי לשמוע ממרן דבר נפלא שהוא חיזוק עצום להתחזק בעסק התורה בימי בין הזמנים ביתר שאת, וזאת יש ללמוד מרבי עקיבא איגר...

ומעשה שהיה כך היה, פעם כשביקר מרנא החפץ חיים הקדוש זיע"א הזמינו אותו לשאת דברי חיזוק בישיבת 'תורת חסד', בראשותו של הגאון רבי צבי הירש גליקסון, חתנו של מרן הגר"ח מבריסק זצ"ל.

שאל החפץ חיים את תלמידי הישיבה שאלה קשה מאוד. כולם שמעו על רבי עקיבא איגר, אמר החפץ חיים, היה זה דור אחד או שניים אחרי רבי עקיבא איגר, ושמעו הלך אז והולך גם היום בכל המדינות, בוודאי בוורשה בירת פולין. "כיצד זכה רבי עקיבא איגר לכזאת חכמה עצומה, חריפות ובקיאות הרבה מעבר ליכולת ההשגה של אנשים רגילים???".

את השאלה הזאת תירץ החפץ חיים על ידי הגמרא במסכת תענית (דף כה) שם מסופר המעשה עם רבי חנינא בן דוסא שקיבל רגל משולחן הזהב שלו בשמים, ולאחר שהתפלל שייקחו אותה בחזרה ירדה פיסת יד ונטלה את רגל הזהב, ואמרו חז"ל גדול הנס האחרון מהראשון, כי מסורת בידינו שמהשמים נותנים, אבל לא לוקחים בחזרה, ובמקרה של רבי חניאנ בן דוסא כן התקבלה תפלתו ולקחו בחזרה.

אמר מרנא החפץ חיים, בדורו של רבי עקיבא איגר פרצה ההשכלה וירד ריפיון גדול לעולם בלימוד התורה. אבל כבר ירד שפע של חכמת התורה מהשמים, ומה שניתן מהמשים א נלקח בחזרה. אם כן הלכה כל החכמה של הדור, של כל אלו שלא ניצלו את חכמתם, וניתנה לרבי עקיבא איגר, ולכן זכה בחכמה כה גדולה ועצומה, שלמעשה היתה חכמתם של אנשים רבים גם יחד.

מרן סיפר את המעשה הזה עם החפץ חיים, והוסיף עליו נופך משלו: "כמו שבכל דור יורד שפע של חכמה מהשמים ומתחלק בין לומדי התורה, כך גם בכל יום ויום יורד שפע מיוחד של אותו היום. אם רבים לומדים באותו יום, החכמה מתחלקת ביניהם כל אחד כפי חלקו המגיע לו, אבל בימים שבהם יש רפיון כללי בלימוד, כמו בימי בין הזמנים, השפע של החכמה מתחלק בין אלו המעטים שכן לומדים. אם כן, כמה טוב וכמה גדול הוא גורלו של מי שזוכה לעסוק בתורה גם בזמנים כאלו שאחרים לא לומדים בהם כל כך, הוא זוכה לחכמה רבה ועצומה שלא היה זוכה לה בימים רגילים שבהם היכלי התור המלאים מפה לפה!".

החכם עיניו בראשו, יידע לנצל את הזמן הזה של ערבי פסחים, כדי להתעלות בחכמת התורה עד אין שיעור! והוסיף מרן ואמר שזה הפשט במה שאמרו חז"ל על מי שלומד בזמן שאחרים לא לומדים "ואתה נוטל שכר כולם", דהיינו את החכמה שירדה משמים עבורם, והם לא השכילו לנצל אותה.

עבור מרן זצ"ל, הדבר היקר ביותר היה הזמן. הוא החשיב כל רגע וכל שבריר של שנייה כדי להקדישו ללימוד התורה, והיה מצטער על כך שלא זכה למה שזכה מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שלא היו מפריעים אותו מלימודו בשום אופן, ואילו אצל מרן היו שואלים שאלות ולפעמים מבטלים אותו מלימודו למשך זמן רב יחסית.

באחת הפעמים שנכנס אצלו הגה"ח רבי י. ל. שליט"א, המנהל של הסמינר בירושלים, שהיה נוהג תמיד לשטוח כל ספיקותיו לפני רבינו, הציג הרב לוין בפניו כמה וכמה סוגיות של דיני נפשות לגבי קבלת תלמידות לסמינר, כשכידוע מדובר בנושאים רגישים מאוד ולפעמים מפריד ממש כחוט השערה בין החיוב לקבל תלמידה, לבין הצורך להימנע מכך.

תוך כדי דברים, פנה מרן אליו שאל נא את 'ראש הישיבה' את השאלה הבאה: יש יהודי בן 100 שמחמת זקנתו כבר קשה לו להתרכז ולעיין בלימודו, ויש לו כמה שעות של חסד ביום שבהם הוא כן יכול להתרכז למרות גילו המופלג, האם כדאי שישקיע את מעט הזמן הזה שיש לו כדי ללמוד תורה בעיון, או שישתמש בזמן הזה כדי להכריע בנושא קבלת תלמידות לסמינר?...".

לאחר מכן הוסיף מרן ואמר לרב לוין: "אל תשאל אותו את השאלה הזאת. אמרתי את זה בדרך הלצה בלבד, הרי ברור הדבר שיהודי צריך לעשות בכל רגע את מה שהקב"ה שלח לו באותו זמן, וכבר אמרו חז"ל שבמצווה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים צריכים לעשותה וזה דוחה את לימוד התורה...".

מרן זצ"ל הורה לי כמה וכמה פעמים, לומר בפני תלמידי הישיבה, בעיקר בפתיחת הזמן, את דברי התוספות בפרק 'לא יחפור', שם אומר רבא שמלמד לתלמידים הוא בגדר של 'מותרה ועומד', ואם הוא לימד את תלמידיו דבר מה שגוי, מותר לפטר אותו לאלתר ואין צורך להתרות בו לפני כן. תוס' מביאים את דברי רש"י בפרק 'המקבל' ש"שבשתא כיון דעל על", כלומר אם המלמד לימד את תלמידיו דבר מה שגוי, הם יישארו עם השיבוש הזה ולא יצליחו להתפטר ממנו, כי כשנכנס שיבוש לראשו של תלמיד לא יעזור שיגידו לו שזאת טעות.

שואלים התוס' על הפירוש של רש"י, הרי רבא שאומר שמותר לסלק מלמד מתפקידו בלי שום התראה, הוא זה שסובר ההיפך בעניין של טעות ואומר "שבשתא ממילא נפק", כלומר אפשר לתקן את הטעות, והתלמידים ישכח אותה ויזכור בסופו של דבר את הפירוש האמית', ואם כן מדוע לפי רבא נוכל לסלק מלמד ממשרתו בלי שום התראה?

מתרצים בעלי התוס', שהפשע החמור של המלמד הוא - ביטול תורה. הרי בזמן שהוא לימד את התלמידים את הפשט העקום שלו בטעות, הם לא זכו לקיים מצוות תלמוד תורה, כי הדברים היו משבושים, וממילא על זה שהוא ביטל את תלמידיו לרגעים אחדים, על זה אי אפשר לסלוח לו, ולכן ראוי שיעבירו אותו ממשרתו אפילו בלי התראה.

והיה מרן משלים את המוסר השכל ואומר, מכאן נלמד כמה חשוב כל רגע קט של לימוד תורה, ואפילו מלמד שמלמד את תלמידיו במשך שנים תורת אמת בלי שום שיבוש, יכול לאבד את משרתו בגלל פעם אחת שביטל את תלמידיו ולימד אותם משהו שאינו תורה, בטעות ובתום לב.

והוסיף מרן ואמר שב"ה אכשר דרא, ואנחנו זוכים לראות את עולם התורה פורח עם ריבוי של ישיבות ומוסדות תורה בהיקפים שלא היו בעבר, ואף סיפר שהיה בתלמוד תורה בעפולה וראה שם תלמידים מכיתות נמוכות שידעו לומר משניות באופן נפלא ממש, דבר שלא היה פעם. דווקא בגלל, אמר מרן, היצר הרע משקיע

מאמצים מרובים כדי לבטל תורה מבחורי הישיבות, וגורם להם כל מיני הפרעות ופיתויים ובלבד שיפסיקו מתלמודם, ועיקר התפקיד שלנו במלחמת היצר הוא שלא לשרוף את הזמן, כי כל רגע צריך להיות קודש לה' ולתורתו.

עוד הוראה מעניינת שקיבלתי פעם ממרן זצ"ל

עוד הוראה מעניינת שקיבלתי פעם ממרן זצ"ל, היתה כשאמרתי לו לקראת בין המזנים של חודש ניסן, שאנחנו רוצים לעשות מבצע מיוחד בין הבחורים. מטרת המבצע היתה לדרבן אותם לכתוב סיכום על אחת הסוגיות שנלמדו במהלך החורף, בסיכום מלא של הסוגיא מכל צדדיה לפי כל שיטות הראשונים והאחרונים שלמדנו. הרעיון היה לקבץ אחר כך את כל הסיכומים הללו לקונטרס מפואר שכל אחד מהבחורים יקבל ויוכל לשמור אצלו לאורך ימים ושנים. כמובן שלהישג הזה יש תועלת גדולה מאוד כי יאפשר לבחורים להישאר עם סוגיא אחת לפחות שבה הם בקיאים באופן מיוחד, גם ייתן להם את הכלים לכתיבת סיכומים ועריכתם בצורה מסודרת, וגם יעניק להם את ה'גישמאק' בכתיבת חיבורים תורניים, מה שיעמוד להם לימים רבים ויקדם אותם מאוד בסייעתא דשמיא.

שאלתי את מרן אם יש איזה משהו שאוכל לומר בשמו לבחורים, כדי לדרבן אותם לכתיבת הסוגיות במהלך בין הזמנים.

מרן שמע את השאלה וביקש שאביא לו את הספר 'כתר ראש' לרבינו חיים מוולאז'ין. "פתח באות נ"ד, וקרא בקול", הורה לי מרן ואכן עשיתי כמצוותו וקראתי בפניו "שאלו ממנו, אם לחזור סדר מועד או ללמוד הלאה סדר נשים, ואמר טוב לחזור סדר מועד שיהיה בקי בסדר מועד ויהיה מלך על סדר אחד, ולחזור הרא"ש היטב במתון ופעם העשירי יהיה לו כמו בפעם הראשון, ואח"כ ללמוד פנים השו"ע ולעיין בבאורי הגר"א ז"ל בעיון והבנה עמוק השכל".

ואמר מרן: רואים מדברי רבינו הגר"ח מוולאז'ין שיש מושג של 'מלך על סדר אחד', וכמו שאפשר להיות מלך על סדר מועד אפשר גם להיות מלך עם סוגיא דמקיף וניקף, או כל סוגיא אחרת בש"ס.

"תגיד לבחורים", סיכם מרן זצ"ל, "שיש להם הזדמנות, כל אחד מהם יכול להיות מלך על סוגיא שלמדתם בחורף. איזה תענוג מופלא זה להיות מלך על סוגיא בש"ס, אשרי מי שזוכה לזה!".

את פרק זה של השיחה משלים הגרא"ז שוב עם מסר עוצמתי במיוחד ששיגר מרן, ונוגע לכל אדם צעיר ומבוגר, וביתר שאת לבחורים היוצאים לימי בין הזמנים, וכך מספר הגרא"ז שוב:

"מאחר שראש הישיבה הגר"י מישקובסקי שליט"א הזכיר את ענין החזרות, אימא בה מילתא: מרן זצ"ל היה מיתר מאוד על כך שהתקבל בחלק מהישיבות שתמיד כשמעודדים את הבחורים לחזור על פרק או סוגיא, ובוודאי כשמדובר בחזרה על מסכתא שלמה, זה חייב לבוא עם דרבון של פרסים וכדו'.

ומעשה שהיה שפעם נכנס אליו פעם הגה"צ רבי נחום ברנשטיין שליט"א משגיח ישיבת גאון יעקב וסיפר בהתלהבות לרבינו שעשה מבצע לבחורים שייבחנו על מה שלמדו בזמן האחרון, ויקבלו תמורה לכך, והבחורים הפליאו בידיעותיהם מאד.

בעודו מדבר עם מרן, שם הרב ברנשטיין לבו לכך שרבינו החמיץ פנים ולא התלהב לשמוע את דבריו. שאל הרב ברנשטיין את רבינו האם אינו מרוצה, והשיב לו שאכן נכון הדבר. "איני יכול לסבול את זה שכל דבר שבחורים צריכים לעשות הם עושים תמורת תגמול".

"אם כך", אמר רבי נחום למרן, "אני אגיד לבחורים בשם מרן שאין זה ראוי שניתן להם תגמול גשמי על החזרות שחזרו".

רבינו לא קיבל את ההצעה ואמר שמאחר וכבר הבטיחו לבחורים תגמול, צריכים לקיים את ההבטחה. הוא סבור שצריכים לדעת מלכתחילה שלא כל חזרה צריכה לבוא עם תגמול גשמי, אבל אם הבטיחו צריכים לקיים.

לשמע הדברים העלה הרב ברנשטיין הצעה חדשה: מרן יכתוב מכתב לבחורי הישיבה בו יסביר להם את העניין, ובוודאי הבחורים מעצמם כבר יוותרו בשמחה על התגמול הגשמי, מתוך שמחה על כך שזכו שמרן כותב להם מכתב עם הדרכה מפורטת בנושא.

הפעם כבר קיבל מרן את ההצעה, וכתב מכתב נרגש, ונביא כאן ציטוט מלא שלו:

"לכ' ידידי העמלים התורה ה' עליהם יחי'.

בשורות אלו באתי להגיד לכם מה שבלבי, הן ודאי שלב האדם נפתה עבור ענינים גשמיים יותר מלהיות ברוחניות בלי תערובת של הנאות עולם הזה, ואי אפשר לבקש מדורינו זה אשר אנו נמצאים בהסתר פנים מאד, מ"מ מי שבכל זאת ישים מבטו להתרומם קצת מלהיות שקוע מאד בהבלי עוה"ז, אשרי לו ואשרי חלקו.

ובאמת איך אני יכול לתבוע מצעירים דברים כאלה אשר גם להמבוגרים צריך מאד להתחזק, מ"מ קצת להתרומם מוכרחים, אם ירצה לעלות קצת על סולם אשר קצה ראשו בשמים, תזכו לילך בדרך הישרים ותהי' מאושרים בעולם הזה ובבא".

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכייה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לעי"נ הרה"ח **בנימין** ב"ר **דוד צבי רוזנטל** זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

אם נשאל מתי רבי נסים התרגש, עד כדי דמעות? התשובה ברורה, אמר בנו של הרב: כאשר נפגש ב'צדקות מופלגת' יוצאת דופן, אז התרגש מאד.

על רגישותו ומידותיו הנאצלים של מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל

מאת הרב א. חפץ

חזק חזק ונתחזק

'אבא, בדרך כלל, לא היה מביע רגשות בחוץ כאשר היו סובבים, אבל כמה פעמים, בשעה מוקדמת בבוקר, כאשר הבית היה עדיין עטוף בשקט גמור. הילדים ישנו. התעוררתי מוקדם, נשארתי על מיטתי ושמעתי את אבא אומר 'ברכות התורה' בנעימה מיוחדת בהתרגשות רבה, בניגון של כיסופים. מילה במילה. ולפעמים היה נראה כי הוא בוכה חרישית, וסיים באמירת תודה: "המלמד תורה לעמו ישראל!".

אם נשאל מתי ר' נסים התרגש, עד כדי דמעות? התשובה ברורה, אמר בנו של הרב: כאשר נפגש ב'צדקות מופלגת' יוצאת דופן. התרגש מאד, לדוגמא:

תלמיד חכם סיפר לר' נסים: אני שב כעת מהעיירה נתיבות בדרום הארץ, מביתו של רבי ישכר מאיר.

נסעתי אליו עם נער צעיר שלקה בסכרת, כדי לקבל ממנו עידוד (כי הוא עצמו הוא 'סוכרתי' מימי בחרותו).

רבי ישכר מאיר קיבל אותנו בחביבות, שמע את המקרה. הביט על נער החמודות ובאופן חריג ביותר, כדי לעודדו, פתח את פיו והחל מונה את זכויותיו האישיות הגדולות, בהרבצת תורה:

אתם יודעים באיזו זכות הגעתי לכל זה? כי חליתי בסכרת...

"עוד בהיותי בחור כבר נסעתי לכהן כר"מ במונטריי שבשוויץ משם נסעתי לקזבלנקה והעמדנו תלמידים רבים, אחר כך גליתי לטאנז'יר וגם שם זכיתי להרביץ תורה ולהעמיד תלמידים כבנים, שרבים מהם מרביצי תורה בעצמם. אח"כ הייתי בכפר הרא"ה, לימדתי שם תורה לשמה, והם גדלו וצמחו, עד שזכיתי ופתחנו ישיבה כאן בעיירת נתיבות, ולמדו כאן כל כך הרבה תלמידים בוגרי תיכון, וכמעט כל מי שהגיע אלינו נעשה לבן תורה ולמדן". אח"כ תיאר את פתיחת הקהילה והקמת 'חדרים' ומוסדות לבנות, ושינוי פני הנגב של ארץ ישראל.

ואז פנה בחביבות ובהתרגשות לנער ולאביו שבא איתו, שהקשיבו לכל הגה היוצא מפיו:

אתם יודעים באיזו זכות הגעתי לכל זה? כי חליתי בסכרת...

ואסביר לכם את כוונתי. רבי ישכר מאיר פרץ בבכי גדול, של קדושה.

התאווה של האכילה היא ניסיון גדול מאד שניתן לאדם. ואני, עם המחלה הזו, אינני יכול להכניס לפה כל דבר שאני חפץ בו, אלא רק מה שאפשרי, ויש לי תמיד את האפשרות "לאכול כדי לקיים את גופי לעבודת ה'" לא לפי התאווה, ובספרים הקדושים כתוב כי האכילה לשם שמים היא דרגת קדושה שאין דומה לה! וכאשר מגיעים לדרגה כזו זוכים הרבה מאד.

כשר' נסים שמע את הדברים, פרץ גם הוא בבכי של התרגשות.

ר' נסים היה מספר ומוריד דמע

צדקות מופלגת נוספת, היה ר' נסים עצמו מספר, ומתרגש מאד.

רבנו, רבי גרשון אדלשטיין זצ"ל נכנס לומר 'שיעור כללי'.

החדר היה עמוס בתלמידים ולפתע התפוצץ בד' אמותיו פלורסנט בקול רעם מבהיל. מעשה רע של בחור בשיעור ב'.

לימים, נכנס יהודי לבית שלי - סיפר ר' נסים - בסערת רוח ודבריו בפיו, כי בתו נפגשה עם בחור ישיבת פוניבז' ואחרי שתי פגישות לפתע נודע לו בצער, כי המדובר הוא באותו בחור משליך הפלורסנט. וכעת הוא אובד עצות ואינו יודע מה לעשות.

יעצתי לו כי ילך לשאול את פי רבי גרשון בעצמו. הוא עשה כעצתי. נכנס ברעדה ושאל אותו.

רבי גרשון אמר לו: אה, אותו בחור, כן, מה שעשה, היה 'מעשה נערות', כאשר בנוסף לכך הוא היה בטוח (לתומו) כי הוא עושה בכך מצוה. הוא בחור טוב. אתה יכול להמשיך את השידוך (רבי גרשון הגיע במיוחד ל'וורט' לאחל 'מזל טוב').

כשר' נסים היה מספר את הסיפור על 'נקיות נפשו' של רבי גרשון, היו עיניו זולגות דמעות.

אך משה רבינו נגלה אלי בחלום

היה מקרה שר' נסים לא בכה, אבל האיש שיצא מחדרו, בכה קלות. מעשה שהיה. זוג לא מוכר בכלל. מעט תימהוני. הגיעו ממרחק. מ'צפון הארץ'.

הבעל התלונן כי הוא סובל מאשתו, ולעומתו האשה, ביכתה את מזלה הרע בזיווג הנוכחי.

הדיינים, שמעו את דבריהם וטענותיהם.

אחר כך, ר' נסים נתן הוראות בודדות לאיש, וכמה הוראות לאשה וביקש מהם שיתנהגו על פי ההוראות הללו ואמר להם "תבואו בשנית, בעוד שבועיים, נשמע ונדון ונראה מה צריך לעשות".

אחרי שבועיים, במקרה לא צפוי, ר' נסים לא בא לבית הדין. נשאר בביתו, עם חום גבוה.

שני הדיינים האחרים ישבו לבדם, באותו בוקר. הגיעו בשנית הזוג מהצפון.

הדיינים התעניינו: האם התנהגתם על פי מה שנאמר וסוכם?

הבעל: "אני התנהגתי, אבל היא לא עשתה את מה שבית דין הורה לה".

הדיינים התענינו אצלה, כיצד התנהגה. היא השיבה:

"בעיקרון, הייתי עושה כפי שאמרו לי, אך משה רבינו נגלה אלי בחלום, ואמר לי לא לעשות את מה שנאמר לי".

הרבנים ראו את המצב, ועם מי יש להם עסק.

הרהרו, בדקו מה אפשר לעשות. ואז אמרו לבעל: לנו, כאן בבית דין, אין מה לעשות במקרה כזה, תפנה ל'בית הדין הרבני', להם יש יותר כלים ואפשרויות נוספות.

ה'ספרא דדיינא' באותם ימים, הגיע בצהריים לבית הרב, ניגש למיטתו.

הרב התעניין: מה היה היום בבית דין? - ביקש פירוט קצר, מתוך החום הגבוה.

ה'ספרא דדיינא' פירט, היו כך וכך דיונים, דיון ראשון, שני ושלישי, וגם הזוג ההוא הגיע, ואז סיפר בחיוך כי האשה אמרה כי משה רבינו נגלה אליה בחלום ואמר לה לא לעשות מה שאמרו לה, ולכן, הדיינים שלחו אותם למקום אחר.

הוא חשב לתומו כי ר' נסים לפחות יעלה חיוך מהמקרה החלומי.

אך לא. הוא דווקא הרצין מאד. היה נראה כי החום שלו עולה.

ר' נסים אמר: "נכון שכעת עליו לפנות רק לבית הדין האחר, אבל יש כאן יהודי בצרה, צריך לעזור לו. תקרא לו לכאן!"

הרב עדיין שכב במיטה, אך לא וויתר

ה'ספרא דדיינא' חכך בדעתו, כיצד ישיג את הזוג התימהוני, שנסעו מהמקום כבר לפני כשעתיים, והתמהמה.

הרב עדיין שכב במיטה, אך לא וויתר: "תתקשר לבית הדין ותברר את הפרטים שלו, ותתקשר אליו, ותאמר לו כי אני ממתין לו".

מרוב צער על היהודי ש"צריך לעזור לו", ר' נסים התחזק. התיישב על המיטה.

ביקש שיסייעו לו לצאת ל'חדר הספרים', כדי לשבת ליד השולחן.

להמתין לבעל ההוא.

אכן השיגו אותו טלפונית ואמרו לו "הרב מחכה לך, בבית שלו, ברחוב רבי מאיר בבני ברק"

ר' נסים לא חזר לנוח. אלא ישב ליד השולחן, עד שהיהודי הגיע.

היה זה אחרי כמעט שעה, הוא נכנס.

ר' נסים קיבל אותו בחביבות לפי כוחותיו, כמו התנצל ואמר לו, כי לא יכול היה להיות היום בדיון, כיון שהוא חולה, אבל, ר' יהודי "במה אני יכול לעזור לך?"

האיש התרגש מאד, ולא ידע מה לענות.

הרב אמר: תחשוב רעיון משהו, שאני יכול לסייע בכאבך ובמצבך.

לאחר כמה דקות אמר הבעל "אם הרב יכתוב מכתב לרב פלוני, שיעזור לנו, אולי זה יהיה לתועלת".

ר' נסים הוציא עט וכתב על ה'בלנק' הרשמי שלו, כי פלוני שיחי' היה אצלנו, והוא נמצא בצרה, וצריך לעזור לו.

הושיט ונתן לו את המכתב. לא הושיט לו את היד לברכה, אלא בירך אותו בחום בלי לחיצת יד, ונפרד ממנו.

מדוע לא הושיט לו יד? כיון שהיה חולה, וכפי שסיפר רבי ישראל זיכרמן שליט"א, וזה לשון הרב זיכרמן בהספדו: 2021באתי להפרד ממנו לפני שנסעתי לשחיטה בחו"ל - כפי שהייתי רגיל לבוא אליו בכל פעם. הושטתי לו את ידי לפרידה, אבל היד נשארה תלויה באויר... הוא לא החזיר לי יד! נכנסתי לחרדה, אולי הוא לא מרוצה הפעם מהנסיעה, אולי יש לו איזו קפידא עלי. שאלתי בחרדה: "הרב... לא?...". הוא הרים את ראשו, וסיפר לי: הושטתי פעם את היד לרב מטשיבין, והוא לא החזיר לי יד. תמהתי על כך, והרב מטשיבין אמר לי, התוספות בבא קמא (כג ע"א ד"ה וליחייב) אומר "יותר יש לאדם ליזהר עצמו שלא יזיק אחרים משלא יוזק" - היות והיום אינני בקו הבריאות, אני צריך להיזהר שלא להדביק אחרים. "גם אני לא חש היום בטוב" - הסביר לי רבינו הגדול זצ"ל.

האיש קינח את עיניו מדמעות שהחלו לרדת על לחייו. יצא מהחדר של הרב, נישק את המזוזה ויצא את הבית.

רק אז 'ראש בית הדין' רב רבנן, בא על סיפוקו. יכול היה לחזור למיטתו. חלוש. תשוש. חולה. אבל מאושר, כי עשה את כל מה שדיין יכול לעשות.

כי "כי בזאת התהלל המתהלל השכל וידוע אותי, כי אני ה' עושה צדקה ומשפט בארץ".

קיבל 'מכת חשמל' עוצמתית

אברך ת"ח, סידר וטיפל בחוטי 'חשמל' בדירת מגוריו. אך שכח לנתק את זרם החשמל.

ברגע שלקח מספרים והתחיל לחתוך את חוטי החשמל, קיבל 'מכת חשמל' עוצמתית.

איבד את ההכרה. המטפלים העבירו אותו לבית חולים 'תל השומר' במצב חמור מאד.

כשהתעורר, אמרו לו רופאי המיון: "ראינו היום תחיית המתים. כי היית מת".

המשך בעמוד 11

אמרתי לו: "ימחל לי רבינו, הרב יעשה לי טובה ולא יבקש שאצא לחו"ל. חושש אני שאם אתחיל עם נסיעות לגבירים לא אוכל להפסיק, כי 'מצוה גוררת מצוה', זה נותן חצי מיליון וזה נותן מיליון...

הגאון רבי ראובן אלבז שליט"א על תפקידו של כל אחד

כל אדם מישראל נמצא במקום אשר יעד לו הקב"ה, ושם עליו לעבוד את ה' ולמלא את תפקידו כראוי. לכל יהודי יש את המיוחדות שלו. הוא איננו עוד מספר שסופרים, "מונה מספר לכוכבים לכולם שמות יקרא", אלא יש לו שם מיוחד ותכונות מיוחדות:

לוי קיבל את עבודת בית המקדש, שנאמר: "וללוי אמר תומיך ואוריך לאיש חסידך" (דברים לג, ח); יהודה קיבל מלכות, שנאמר: "לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו" (בראשית מט, י); משמעון - סופרים ומלמדי תינוקות (רש"י בראשית מט, ז); "זבולון לחוף ימים ישכון" (שם מט, יג); "ומבני יששכר יודעי בינה לעתים" (דברי הימים א יב, לג).

אין כזה דבר "יהודי רגיל"! בכל יהודי יש מיוחדות שאפילו לגאון הגאונים אין. הקב"ה נתן לו את הכלים והכישרונות הללו, כדי שיוכל לבצע בשלמות את התפקיד שנשלח לעשותו בזה העולם.

שמח בחלקך כי לכך נוצרת!

בזמנו של הסבא קדישא, הכהן הגדול מאחיו ה'חפץ חיים' זצ"ל, היה רופא ירא שמים שהתמסר לחולים בלב ונפש, והציל נפשות רבות. הוא היה אהוב על ה'חפץ חיים'. אותו רופא היה בר אוריין וקבע לימודו בכל יום במשך שלוש שעות. יום אחד הציעו לו לבקר בישיבות ליטא, לראות כיצד הבחורים שם יושבים ולומדים חמש עשרה-שש עשרה שעות בכל יום, תשע שעות ברצף ללא תזוזה מהספר, וצומחים משם גאוני עולם, בקיאים בכל מקצועות התורה. נסע הרופא לליטא, ואכן התפעל לראות את תלמידי הישיבות הקדושות, עוסקים בתורה יומם ולילה בגאונות עצומה. חלשה דעתו ואמר בלבו: "חשבתי שאני תלמיד חכם, אך מה אני שווה ביחס אליהם? להם יש ידע תורני מקיף, למדנות, עמקות, סברות, שקידה וחשק התורה, והיכן אני?"...

התעורר בו רצון גדול לזכות להגיע לכל המעלות הללו, והוא החליט לעזוב את תפקידו כרופא שמרפא אנשים ומציל נפשות, ולשקוד על התורה בלבד, עד אשר יגיע לרום מעלתה של התורה הקדושה.

ניגש הרופא בפנים נפולות אל ה'חפץ חיים', הביע את צערו על מצבו והציג בפניו את תוכניתו.

אמר לו ה'חפץ חיים': "בני, הזהר מעצת היצר! שמח בחלקך כי לכך נוצרת! ה' יתברך שם אותך במקום הזה, בתפקיד הרופא, והוא רוצה שתמשיך בזה, לקיים מאמר חז"ל: 'כל המקיים נפש אחת מישראל מעלה עליו הכתוב כאלו קיים עולם מלא' (סנהדרין לז ע"א).

"אל תתאכזב, חלילה, ממצבך! דע לך שמה שאתה מצליח להשיג בשלוש שעות של לימוד, אנשים אחרים אינם משיגים גם בעשר שעות לימוד, כיון שיש לך זכות של הצלת נפשות!

"הקב"ה שם אותך במקום הנכון, אל תסטה ממנו, אלא שמח בתפקיד שנתן לך הבורא יתברך, כיון שלכל יהודי יש ייחודיות ותפקיד שרק הוא יכול לעשותו!".

לכל חייל חלקו שלו

ה'חפץ חיים' ידע לומר לכל אחד מהו תפקידו, ועודד את המסתפקים בעניין למלא את תפקידם כראוי.

אחד מעשירי ראדין ראה ברכה גדולה בעסקיו. היה קונה נכסים ומוכרם ברווח גדול, וברבות הימים הפך להיות התומך הראשי של ישיבת 'ראדין'.

יום אחד נכנס ה'חפץ חיים' לבית המדרש וראהו יושב ולומד. ניגש אליו הרב ושאלו לפשר הדבר.

"איני יכול כבוד הרב להמשיך לעסוק במסחר!", ענה העשיר, "חשקה נפשי בתורה!".

"דע לך!", אמר ה'חפץ חיים', "כי זוהי עצת היצר! אם הקב"ה שם את חלקך במסחר, וגורם לך להצליח מאד ולתמוך בתורה ביד נדיבה, הרי שזהו תפקידך, ואל לך לחפש להחליפו!".

"משל למה הדבר דומה", המשיך ה'חפץ חיים' ואמר, "לחייל הנמצא בחיל-תותחנים ומצליח בתפקידו, קולע למטרה בכל יריה, ולפתע ביום בהיר מחליט על דעת עצמו לעבר לחיל-האויר, כיון שזהו

תפקיד גדול וחשוב יותר, וכי שייך שיעשה זאת?
"לא! הוא לא שייך לחיל הזה! בחיל שלו הוא מצטיין ביותר, ובלעדיו אף המטוסים אינם יכולים לפעול את פעולתם. עליו להמשיך בתפקידו, ובשום אופן לא לעבור לתפקיד אחר!".
"אף אתה", סיים ה'חפץ חיים', "תפקידך לעסוק במסחר ולתמוך בעולם התורה ולא לסטות לכיוונים אחרים!".
כל אדם צריך להכיר את המקום שההשגחה העליונה העמידה אותו שם, ולדעת ששם מקומו. זה תפקידו, ובכך הוא משלים את ייעודו בעולם! כאמור, אין מדובר רק בחיילים זוטרים, אלא גם רופא גדול וירא שמים שקובע עיתים לתורה, אסור לו בשום פנים ואפן לעזוב את תפקידו!. מרן ראש הישיבה, אביהן של ישראל, הגאון הרב שך זצ"ל, היה מורה אפילו לעשירים הגדולים ביותר, שהם חייבים להמשיך בתפקידם, כיון שהקב"ה שם אותם כבר במקום שמצליחים בו, ואין להם רשות לשנות!

מילוי התפקיד אינו נחשב ביטול תורה

עד כדי כך מגיעים הדברים, שמרן גאון עוזנו, אביר הרועים רבינו עובדיה יוסף זצ"ל, שכל שניה שלו היתה מנוצלת ללימוד התורה הקדושה, שאל אותי יום אחד: "רבי ראובן, מדוע אינך יוצא לחו"ל לצורך החזקת הישיבה?".
אמרתי לו: "ימחל לי רבנו, הרב יעשה לי טובה ולא יבקש שאצא לחו"ל. חושש אני שאם אתחיל עם נסיעות לגבירים לא אוכל להפסיק, כי 'מצוה גוררת מצוה', זה נותן חצי מיליון וזה נותן מיליון, ואז יאמרו לי: סע גם לארגנטינה, לשווייץ, למרוקו, להונג קונג... זו לא רק נסיעה אחת וזהו. לכן אני מבקש שהרב יפטור אותי בבקשה!".
"טוב", אמר לי הרב, "אז אני אסע במקומך!", וכך היה.
ולא מובן, הרי כל שניה של מרן זצ"ל היתה מחושבת לתורה, וכעת הוא מוכן לטוס לחו"ל, להיטלטל בדרכים ולהפסיד את שיעוריו הקבועים, להקריב הכל, בשביל מה?
אלא, מרן זצוק"ל הבין שהעיסוק בנושא התשובה הוא דבר עליון ביותר, ונחשב להצלת עם ישראל. הוא רצה לעודדני ולתת למעשי את מלוא החשיבות והעוצמה, לכן כביכול אמר לי: "תראה, אני מוכן אפילו לבטל מזמני ולצאת עבורך לחו"ל, ולמה? כדי שתדע להעריך במה שאתה עוסק!".
רבנו לימד אותנו שכל טרחה הכלולה במילוי תפקידנו, או שעל ידה אנו עוזרים לשני למלא את תפקידו - אינה נחשבת ביטול תורה.
לפעמים אדם פוגש יהודי רחוק מעולם התורה, וכדי לקרבו אל הבורא, הוא נדרש לשבת ולשוחח עמו ברמה שלו, לספר לו פה סיפור ושם בדיחה כדי לרכוש את לבו, וכך למשכו לאט לאט אל התורה. ואז עלולה לעלות בו המחשבה: 'לשם מה אני צריך לשבת עם אדם זה? הרי מי שיכול ללמוד בעמקות ולומד שלא בעמקות הראויה, נחשב לו הדבר כביטול תורה וידונו אותו בשמים על כך!'... אבל רבותינו לימדונו שאין זה ביטול תורה, כי זהו התפקיד שייעד לנו הבורא ועלינו לעשותו בשלמות.

הכר את מקומך

לכן, בין אם אתה רופא, איש עסקים גדול שהתורה מתקיימת על ידך, דרשן הזוכה לקרב לב בנים לאביהם שבשמים, או מסייע ללומדי תורה בכל דרך שהיא - תמשיך לעסוק במה שהקב"ה בחר אותך לעסוק, ואל תחפש לעצמך תפקידים אחרים. הקב"ה רוצה אותך כאן, כי במה שאתה עושה - הנך הטוב מכולם!
אם תשאל: 'ותורה מה תהא עליה?' - תעשה כפי שנהג הרופא של ה'חפץ חיים', שבכל יום למד מספר שעות, ובהן השתדל להעמיק בלימודו, והקב"ה החשיב לו כאלו למד שעות רבות! ובלבד שלא ישכח שהוא חלק מהתורה, ולא יסטה מן הדרך.

(מתוך הספר 'משכני' פרשת במדבר)

המשך מעמוד 2 | הגאון רבי משה מרדכי שולזינגר זצ"ל

וממילא חולפת לה המחשבה הזו שיכול להציל לו את כל החיים. 'ועוד מעט' - אומר החזו"א - 'הוא אבוד אבידת נצח' ח"ו.
וז"ל החזון איש: 'ואמנם לא נמנע הוא בזמן מן הזמנים, אשר רוח נכון עובר בלבו, ומקיצו משנתו העמוקה, ומחשבה מעופפת באויר עולמו, אולי עוד לא אחרתי המועד, אולי אפשר עדיין לקנות חכמה, הלא הרבה מעמודי עולם אשר קבעו עצמם ללימוד התורה בהיותם כבר באים בשנים, וגם אני ברב שקידה ועבודה תמידית אזכה לדעת תורה ולהבין בינה, אבל מדת הבושה המכבידה על צעד היקר הזה תעצרהו, וממהר להסיח דעתו לדברים היותר נעימים לו לפי שעתו, ומתעכב על מעמדו הראשון, ועליו נאמר לא הביישן למד. והנה מדת הבושה וכו' המדה היקרה הזאת נהפכה לסרסורא דעבירה בהיותו משמש בה. שלא במקומה הראוי לה, ואם חלי רע הוא מדה רעה, משנה כשלון ורבת פוקה היא מדה טובה שלא על מקומה, כי וכו' אבל מה נורא המכאוב ואנוש מכתה של מדה יקרה תועה בדרכה אשר מנקודת הענוה וממרכז הצניעות רפו ידיו מלקנות חכמה, ומה רב אשרו לוא היה מזויין במדת העזות והחוצפה בהזדמנות זו, בשעה שכליותיו ייסרוהו על רב כשלונו, על עזבו תורה מקור מים חיים, וכבר עברו מיטב שנותיו ועוד מעט והכל אבוד אבדת נצח, והבטה מתמיהה של בר נש פלוני ופלוני הנוכחת במראה דמיונו מכלימה את פניו, ולא עצר כח נגד דמיון הבל וחזיון שוא, מעט חוצפה, מעט עזות, ותראה נכוחות, ומה נחשב מחשבת בן תמותה בשר ורוח כחלום יעוף, ולמה תכנע מראות עיניו, **ולמה לא תכנע מכלימת עולם המאיימת עליך בהשארך ריק**, מיגע לריק ונולד לבהלה, **חזק נא בן אדם חזק ולבוש אומץ, חגור מרץ, והוי שקוד ללמוד** הלכה', (חזו"א אמונה ובטחון פרק ג', אות כז)
שה' יעזור לכולנו **לתפוס את עצמנו**, ולא ללכת בעולם סתם, ולהיות שמחים ומרוצים בדברים קטנים - באופן יחסי, בזמן שישנם מרחבים עד אין סוף של תורה...

(קטעים מלוקטים ונערכו מתוך הספר 'חשקת התורה')

זכורני, בהיותי תלמיד בישיבת קול תורה, שיעור ב', ישבתי בבית המדרש בספסל שלפני האחרון. יום אחד התישבו פתאום מאחורי שני אנשים. היו אלו שני גדולים אלו, רבי שלום שבדרון ורבי אליהו לופיאן זצ"ל.

רבה של כרמיאל הגאון רבי אברהם צבי מרגלית שליט"א אשרי מי שזוכה לקיים מצוות ה'

וקדשת אותו וכהן לי (מ יג)

כולם מכירים את המשנה הראשונה של מסכת בבא מציעא הפותחת במילים: "שנים אוחזין בטלית". אני רוצה לומר משפט שאינו משונה: "שנים אוחזין בזקן". משפט משונה. במה מדובר?

ובכן, מעשה שהיה. דרשן מפורסם היה בירושלים, **רבי שלום שבדרון** זצ"ל. זכורני שכנער הייתי הולך לשמוע את דרשותיו חוצבות להבות האש, נוטפות מור עובר. הרב שבדרון היה תלמיד של רבי אליהו לופיאן זצ"ל.

זכורני, בהיותי תלמיד בישיבת קול תורה, שיעור ב', ישבתי בבית המדרש בספסל שלפני האחרון. יום אחד התישבו פתאום מאחורי שני אנשים. היו אלו שני גדולים אלו, רבי שלום שבדרון ורבי אליהו. הם ישבו ללמוד יחד. ומה למדו? שניהם לקחו משנה ברורה חלק א', ולמדו את ההקדמה. למדתי אני מכך את חשיבותה של הקדמה זו. אך לא בכך אנו עוסקים עתה.

ובכן, יום אחד ניגש רבי שלום לרבו ואמר, הרב, זה לא זה. עבודת ה' שלי אינה נעשית כראוי. אני מתפלל, אבל חסר התלהבות. מקיים מצוות, אבל לא בדקדוק. לומד תורה, אבל לא מספיק, ובודאי לא בכונה הראויה. אני רחוק כל כך משלמות.

אמר לו רבי אליהו לופיאן, אחוז בבקשה בזקני. רבי שלום שבדרון התחלחל, לאחוז בזקנו של רבו, הגאון הצדיק? אבל הרב עמד על כך. לא היתה ברירה... ואז, נטל רבי אליהו את ידו ואחז בזקנו של רבי שלום. שנים אוחזין בזקן...

וכך אמר רבי אליהו לרבי שלום, מה לך כי תלין על מצבך? ראה, הזקן שלי כבר לבן, וזקנך - שחור עדין. נכון אתה לא מושלם. אף אחד אינו מושלם. אבל, בעל זקן שחור, כמוך, אינו צריך להיות מוטרד מכך יתר על המידה. יש לך זמן, אתה בתחילת הדרך, בעזרת ה' תגיע למצב בו תחוש שאתה עושה רצון ה'.

לאדם צעיר יש הרבה תקוות, יש לו יכולות להגיע למקומות רחוקים. אף אחד לא נעשה גדול הדור ביום אחד. זו עבודה מתמדת. עוד יום ועוד יום, עוד תפילה, עוד לימוד, עוד מעשה חסד. כך האדם בונה את עצמו לאט לאט עד שהוא הופך לאילנא רברבא.

אתם, ילדי חיידר טהורים וקדושים, אין לכם אפילו זקן שחור לאחוז בו... החיים כולם לפניכם. אם תרצו לעלות במסילה, להיות קרובים לבורא עולם, הרי הדרך פתוחה עבורך, אתם יכולים להגיע למחוזות הגבוהים ביותר.

אנו אומרים בשבת את הפסוקים בתהילים [יט יג-יד]: "שגיאות מי יבין מנסתרות נקני. גם מזדים חשוך עבדך אל ימשלו בי אז איתם וניקיתי מפשע רב".

מהן **"שגיאות"**? כמובן, אלו **השגגות**. ומה הכוונה "גם **מזדים** חשוך עבדך"? אלו **הזדונות**. ומה פירוש המילים "אז **איתם**"? אז אהיה **תמים**. דוד המלך מבקש מהקב"ה שינקה אותו מהשגגות, וגם מהזדונות, ואז יהיה תמים לפניו.

אגב, ישנו ביאור נוסף האומר ש"אז איתם" אלו עברות חמורות יותר. רש"י מביא את דברי חז"ל: "למה דוד דומה? לכותי המחזר על הפתחים, והם מערימים בדבר יותר מכל אדם. תנו לי מים לשתות, דבר שאין בו חסרון כיס. משששתה אמר, יש כאן בצל קטן? משנתנו לו אומר, יש בצל בלא מלח? משנתנו לו אמר, תנו לי מעט לחם שלא יזיקני הבצל...

כך אמר דוד, בתחילה על השגגות, ואחר כך על הזדונות, ואחר כך על המרדים וכו'. אם כן דוד המלך מבקש מהקב"ה שלא יבואו לידו כל חטאים לא בשוגג ולא במזיד.

אגב, **האלשי"ך** שואל, מילא, אפשר להבין שדוד מתפלל על כך שלא יבוא לידי שגגות. אבל מה שייך לבקש על המזידין? הלא זו הבחירה החופשית של האדם. בכוחו להימנע וברצונו - יחטא.

על כל פנים למדנו, אף אחד לא נעשה צדיק בבת אחת. הולכים צעד, ואחר כך עוד צעד, עד שמגיעים לשלמות. גם גדולי הדור היו פעם ילדים. הלכו לחידר כמו כולם. יש מהם שאף אחד לא האמין שיצא מהם משהו. אבל הם לקחו את עצמם בידיים והגיעו לאן שהגיעו.

סופו העגום של נשיא המעצמה הגדולה בעולם

רבי שלום שבדרון היה דרשן מבוקש מאד. הוא נשא את דרשותיו המתוקות ומלאות החן לא רק בארץ ישראל, אלא גם ברחבי העולם. פעם הגיע לארצות הברית. מארחיו דאגו לו לחדר במלון כלשהו. ראה רבי שלום שעל השידה מונח ספר באנגלית, דפדף בדפי הספר, ומצא שהוא עוסק באחד הנשיאים המפורסמים ביותר של ארצות הברית, ג'ון קנדי. הנשיא קנדי היה אהוד ואהוב מאוד על האמריקאים, אך סופו היה שנרצח על ידי מתנקש.

בספר הופיעו תמונות חייו של הנשיא, מערש לידתו - ועד סופו המר. תמונות, ומתחתן כיתוביות. רואים את ג'ון התינוק זה שאך נולד, אחר כך בפעוטון, בגן ילדים, בבית הספר היסודי, ב'היי סקול', באוניברסיטה. אחר כך הוא הפך למושל, לסנטור, ולבסוף - לנשיא. מתקופת נשיאותו ישנן תמונות נפלאות. איך הוא נושא דברים והקהל מוחא כפיים בהתלהבות. איך כולם מעריצים אותו...

והנה, כמה דפים לפני סוף הספר מופיעה תמונה של ההתנקשות בחייו. ואחר כך, כמה דפים עוסקים בלויה הגדולה והמכובדת שנערכה לו, בהספדים במאמרי העיתונות. כי, כאמור, קנדי היה אהוד מאוד על הבריות.

ובעמוד האחרון... תמונה של קבר. **מצבת שיש שחורה** לרבי שלום יש עיניים חודרות. הוא רואה גם את מה שמתחת למצבה.

איש זה, שפעם חי בעולם הזה וכל כך הרבה אנשים העריצוהו, כל כך הרבה מחאו לו כפים, וכל כך הרבה קינאו בו בסתר ליבם, מה נותר ממנו? כמה עצמות יבשות...

ולעומת זאת, סופו של יהודי שומר תורה ומצוות

אמר רבי שלום, לא משנה מה יהיה מעמד האדם בחיי חיותו. דלפון ומסכן או נשיא ארצות הברית. סופם יהיה זהה לחלוטין. עצמות יבשות ותו לא. אבל, כל זה במי שאינו שומר תורה ומצוות. מי שזוכה לקיים מצוות ה', מצבו שונה בתכלית. אולי לא יצא עליו ספר עב כרס המתאר את חייו ומותו, אבל, כאשר יצא מהעולם לאחר מאה ועשרים שנותיו, אז מתחילות מחיאות הכפים. בעולם האמת יקדמו את פניו מיליונים ומיליארדים של מלאכים שנוצרו ממצוותיו. מחיאות הכפיים תהיינה מחרישות אזנים. ולא מדובר בדבר שיסתיים בזמן כלשהו. זהו דבר נצחי!

(לקט מתוך הספר 'מפיק מרגליות' ימים נוראים)

המשך מעמוד 7 | מרן הגאון רבי ניסים קרליץ זצוק"ל

בס"ד, שלב אחרי שלב, השתפר מצבו.

האברך היה מקורב באופן מיוחד לר' נסים.

והוא סיפר: במשך שהותי בביה"ח כאשר היה חשש לחיי, וסיפרו על כך לר' נסים הוא והרבנית אמרו עלי תהילים והרב עצמו בא לבקרני בבית חולים. כאשר ב"ה שבתי להכרתי, סיפרו להם והם שמחו מאד. כשהשתפר מצבי עוד יותר וחזרתי לביתי והיה לי כוח, הלכתי אני לביתו. הוא התרגש מאד לראות אותי, ועיניו התמלאו בשמחה וגיל. הוא התעניין על הפרטים שגרמו להתחשמלות, וסיפרתי לו את השתלשלות העניין, והורה לי לברך 'ברכת הגומל'. ויעץ לי לגבי בריאותי.

ואז לפתע פנה אלי בתקיפות, ואמר: מכל פרטי המקרה, נראה כי אתה אדם לא אחראי, כיצד אתה מתעסק בעסק כה רציני, כאשר אתה לא 'חשמלאי מוסמך' (ועוד, ששכחת לנתק את החשמל), וכיון שאתה לא אחראי אני אוסר עליך להמשיך לנהוג ברכב. ודרש ממני את הרישיון.

הוא פשוט שלל את רישיוני, והסביר לי בנוסח המובא בגמרא: "על עצמו לא חס על אחרים כל שכן!" נפרדתי ויצאתי.

[לאחר כמה ימים, בהשתדלות ושיחה נוספת איתו, נאות לקצר את השלילה שלי לחצי שנה בלבד, בהכירו שבוודאי חצי שנה יהיה זמן ראוי - די והותר, כדי לחזק בקרבי את ה'אחריות' המחויבת לחיים].

ואם תשאלו, - אמר האברך התלמיד חכם הנ"ל - איך זה שמחד גיסא כל כך התרגש איתי מתוך שמחה ותוך כדי כל כך געור בי? אסביר.

ר' נסים היה **'אדם גדול'**.

מה הוא 'אדם גדול'? אמר רבי חיים שמואלביץ.

ה'לב' של האדם, הוא משכן החמימות: חום, רגש, אהבה ושנאה וכל המידות.

ה'מוח' הוא משכן המחשבה והקרירות. כי המוח חושב, ומחליט על פי שיקולים קרים.

אוי לו לבן אדם שהחום מהלב עולה ופורץ למוח, איך קוראים לו? **'חמום מוח'...** ואוי לו לאדם שהקור של השכל יורד לו ללב. איך קוראים לו: א'קאלטער מענטש = אדם קר ללא רגש.

לכן, חובה על האדם לבנות מחיצה של ברזל, בין המוח ללב. להשאיר את החום במקומו בשלימותו, אבל לא לתת לו לעלות למוח, וכן להיפך להותיר את המוח במקומו עם הקור העז שלו ולא לתת לקרירות לרדת ללב. ולהשתמש בשניהם.

המבחן של 'אדם גדול' הוא במחיצה הזו! עד כמה הוא יכול להשתמש עם לב מלא רגש, ובד בבד עם שכל קר, לחתוך דברים בקרירות, על פי התורה.

ראיתי גדולים ושימשתי צדיקים, ועם כל זאת ר' נסים היה 'חידוש' בגדלות הזו מעל ומעבר. הוא זצ"ל היה בעל רגש לזולת - נושא בעול במקסימום שרק יכול להיות. בחמימות. בווארמקייט מאין כמותה, ובמקביל: איזה קור היה לו בשעה שחתך דברים! כמו בשעה ששלל רישיון לידיד כמותי. כאשר רגע קודם עיניו דמעו יחד איתי באהבה ורחמים אין קץ.

[אגב. ר' נסים אמר לי. כי חוקי נהיגה יש בהם ממש **דאורייתא**. כי אלה שיצרו את החוקים, הם כמו רופאים שנמצאים במקצוע ויודעים את הטיפול ואת התרופות שיש לקחת.

(מתוך הספר 'מילה בסלע')

ידידי סיפר לי כי בטיול שערך לפני שנים רבות בשוק הערבי של יפו, הבחין בתופעה מעניינת: הספר והסנדלר ישבו על שרפרפים בצידי הדרך, פטפטו ושתו קפה, והנה, ברגע שבו התקרב אליהם הופנו מבטיהם לשני כיוונים שונים

הגאון רבי שלמה לוונשטיין שליט"א על במקום מחשבותיו - שם נמצא האדם...

אֵלֶּה פְקוּדֵי הַמִּשְׁכָּן מִשְׁכַּן הָעֵדֻת אֲשֶׁר פֻּקַּד עַל פִּי מֹשֶׁה (לח, כא)

מלה פקודי – בפרשה זו נמנו כל מקלי נדבת המשכן לכסף ולזהב ולנחשת ונמנו כל כליו לכל עבודתו (רש"י)

מיד לאחר שהסתיימה מלאכת המשכן עומד משה רבינו ומוסר לעם ישראל דין וחשבון על כל העבודה ומראה להם להיכן הופנו כל תרומותיהם.

מה היתה הסיבה לכך?

המדרש מבאר (ילקוט שמעוני) על הכתוב: "וְהָיָה כְּצֵאת מֹשֶׁה אֶל הָאֹהֶל יָקוּמוּ כָּל הָעָם וְנִצְּבוּ אִישׁ פֶּתַח אָהֳלוֹ וְהִבִּיטוּ אַחֲרֵי מֹשֶׁה עַד בֹּאוֹ הָאֹהֱלָה", שהיו בעם ישראל שני סוגי 'מתבוננים' - אלו שדרשו אותו לשבח ואלו שדרשו אותו לגנאי:

רבי יצחק אומר, לשבח היו אומרים: אשרי יולדתו של זה, כל ימיו הקדוש ברוך הוא מדבר עמו כל ימיו הוא מושלם להקדוש ברוך הוא. רבי חמא אמר, לגנאי היו אומרים: ראה צוארו ראה שוקיו ראה כרעיו, אוכל משל יהודים שותה משל יהודים, וכל מה שיש לו משל יהודים. וחברו משיבו: ריקה, אדם ששלט על מלאכת המשכן, אין אתה מבקש שיהא עשיר? כיון ששמע משה כך, אמר להם: חייכם, משהמשכן נגמר אני נותן לכם חשבון שנאמר: אלה פקודי המשכן". וקשה, איך יתכן שאנשים אמרו על משה רבניו שהוא גנב? וכי במשוגעים עסקינן?!

אלא, שישנו יסוד, אשר לפיו מתנהלים עניינים רבים בעולם, והוא: אדם רואה את העולם, על פי התוכן שלו עצמו!

הדברים נכונים גם לגבי תכנים עמוקים ופנימיים שיש באדם, וגם לגבי תכונות חיצוניות ואפילו עיסוקי עבודה.

כי בטיול שערך לפני שנים רבות

ידידי סיפר לי כי בטיול שערך לפני שנים רבות בשוק הערבי של יפו, הבחין בתופעה מעניינת: הספר והסנדלר ישבו על שרפרפים בצידי הדרך, פטפטו ושתו קפה, והנה, ברגע שבו התקרב אליהם הופנו מבטיהם לשני כיוונים שונים: הסנדלר הביט למטה ואילו הספר הביט למעלה.

כעבור רגע אחד הבנתי מהי הסיבה לכך - אמר ידידי - כשהספר רואה אדם הוא מיד מביט את שערותיו, וכשהסנדלר רואה אדם מיד הוא רואה את מנעליו...

נסו נא להכניס לאותו בית כנסת נגר וחשמלאי - ועד מהרה תיווכחו לראות שהנגר יאמר מיד מה מצבם של השולחנות והספסלים, ואילו החשמלאי ימסור דיווח על מצב התאורה, וכל זאת מבלי שהשניים יישאלו בעניינים אלו כלל וכלל!

מורי ורבי הגאון רבי מרדכי מן זצ"ל הסביר פעם את הסיבה לכך שתינוק מכניס לפיו כל דבר, וכך אמר: עולמו של אדם מבוגר מורכב מצרכים שונים: הוא זקוק לספרים - כדי ללמוד, לאוכל - כדי לאכול, לבגדים - כדי ללבוש אותם, וכן הלאה והלאה, והוא מבין שכל דבר נועד למלא את אחד מן הצרכים המגוונים שיש לו.

אולם תינוק, שהוא בעל תפיסת עולם מצומצמת מודע לצורך אחד ויחיד שמניע אותו בכל מעשיו: הצורך לאכול, ולפי נקודת המבט הזו הוא בוחן כל דבר שמתגלגל לידיו. משום כך, כאשר הוא מחזיק בידו בגד, ברור לו שהוא נברא כדי לאכול אותו - ולכן הוא ממהר להכניסו לפיו, כמו כן המשחק נועד בדיוק לשם עניין זה, ולכן הדבר הראוי ביותר לעשות לו הוא לטעום אותו...

לפתע קרא הסטייפלר לבנו שיבוא מהר

להבדיל בין קודש לחול, אנו מוצאים שגדולי עולם, אשר כל עיסוקיהם בענייני לימוד, רואים בכל התרחשות סביבם - אפשרות ללמוד משהו.

מרן הסטייפלר זצ"ל הלך בערב סוכות עם בנו, **מרן הגר"ח קנייבסקי זצ"ל**, לקטוף סכך ליד הירקון. לפתע קרא הסטייפלר לבנו שיבוא

מהר, כשהגיע רבי חיים הראה לו הסטייפלר את הירוקת שעל פני המים ואמר לו: הנה, זוהי כוונת המשנה (שבת ב, א) "ולא בירוקה שעל פני המים"... מאחר שכל ראשו מונח היה בענייני לימוד, הוא ראה את כל העולם כולו ב'עיניים של לימוד'.

מעשה דומה אירע גם אצל **הגה"צ רבי יחזקאל לוונשטיין זצ"ל**. באחד הימים קבל משלוח מיוחד מארה"ב - פרימוס חשמלי. היתה זו מתנה נאה, שיועדה להקל את קשיי הבישול בפתיליה, ותלמידיו התגייסו להרכבת המכשיר.

המלאכה היתה מסובכת מכפי שחשבו, וזמן רב טרחו בענין זה, כששמע זאת רבי חצק'ל הגיב: חפשו בקופסא, כנראה שיש שם דף הוראות... ואכן, התלמידים חפשו היטב עד שמצאו את דף ההוראות המדובר ובשרו לרבם: מצאנו.

באותו רגע קפץ רבי חצק'ל מכסאו ואמר: הרי לנו ראייה שתורה מן השמיים היא.

התלמידים הביטו בו משתוממים, והוא מיהר להסביר: את הפרימוס לא שולחים ללא דף הוראות, ועל אחת כמה וכמה שהקב"ה שברא את העולם כולו יצרף לו 'דף הוראות' שבו יסביר כיצד יש להשתמש בו, על כורחך שהתורה היא דף ההוראות מן השמיים שנועד להסביר לנו כיצד להתנהג.

בהיות רבי יחזקאל כה דבוק בענייני אמונה, כל מאורע שקרה לו - התקשר מיד למערכת הזו!

מרוב פחד שתקו כל המשחקים

בהגדה של פסח **"אדיר במלוכה"** מסופר כי באחד מלילות חנוכה נכנס **הרה"ק רבי מנחם נחום משטעפינעשט זצ"ל** לבית מדרשו, ומצא שם כמה אנשים מבלים את זמנם במשחק הדמקה.

כשהבחינו בו האנשים נבהלו מאד מכך שנתפסו בקלקלתם, אולם במקום לגעור בהם אמר להם הרבי: האם אתם יודעים את כללי משחק הדמקה? מרוב פחד שתקו כל המשחקים ולא השיבו.

אם כן - המשיך - הבה ואומר לכם אותם: מותר ללכת צעד אחד בלבד, ואין להתקדם שתי משבצות כאחד, מותר להתקדם רק כלפי מעלה ואסור לסגת אחור, לפעמים מקריבים אחד - כדי להרוויח שניים, וכשכבר מגיעים לפסגה, אפשר ללכת בבת אחת לכל כיוון ללא הגבלה...

כך, במילים ספורות, הפך את משחק הדמקה למערכת יסודית של עבודה ומוסר...

באמצעות הפרשנות שאותה נותן האדם לאירועים שסביבו, ניתן להבחין בקלות יתירה היכן הוא עומד, ואיפה נתונות מחשבותיו שלו...

לאור הדברים הללו נוכל להבין כי אדם שכסף 'מדבר' אליו יותר מכל דבר אחר, וכל אמירת 'שלום' משמשת עבורו כדרך להשגת ענייניו האישיים, שופט את משה רבינו לפי מראה העיניים שלו.

מה היה מחזור הכספים?

כשהוא שומע שמשה רבינו בנה משכן, הוא ממהר להתעניין: "מה היה מחזור הכספים?".

"מיליארדים", מגיעה התשובה. "וכמה זמן נמשכה העבודה?". "חצי שנה". "וכמה לקח משה?". "מאומה". "אל תספרו לי סיפורים... דבר כזה אף אחד לא עושה בחינם...".

אמנם, אחרי הכל מדובר במשה רבינו, אך הוא מהרהר לעצמו: "אילו הייתי אני עושה זאת, בוודאי הייתי לוקח מיליון, כעת כשמשה רבינו עשה זאת, כנראה הוא לקח פחות, אבל לא יתכן שלא לקח בכלל...".

כמה אומלל אדם כזה, אשר הביא את עצמו לידי כך שכלי התפיסה שלו מתחילים ומסתיימים בדיוק במקום שבו מתחיל הדולר ומסתיים, ולכן אין הוא מסוגל להבין שיש אפשרויות אחרות...

חז"ל למדונו (שבת קיב ע"ב): "אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים...", וביאר **רַבִּי יְחֶזְקֵאל סַרְנָא** זצ"ל שכאשר חמור מסתכל על אדם, הוא בוודאי חושב לעצמו: זה אינו חמור סתם, זה חמור מיוחד, חמור שהולך על שתיים, חמור שמסוגל לעשות דברים רבים שכל חמור אחר אינו מסוגל לעשות, ובקיצור - חמור חמורתיים...

אולם עד שאנו מגחכים על דברי החמור, הבה ונחשוב כיצד בני אדם מביטים על המלאכים: מלאך הוא בריה שמסוגלת לעוף, הוא יכול להספיק ברגע מה שאנחנו עושים במשך שנה תמימה... ובקיצור מדובר ב'סופרמן' מושלם... כלי המחשבה שלנו מסתיימים במושג "בן אדם", ועם כל זאת שאנחנו מבינים שמלאך אינו בן אדם, אנחנו מייחסים לו כוחות של אדם פי שבעים ושבע, ותו לא...

והאמת היא, שמלאך אינו אדם משוכלל, בדיוק כפי שאדם אינו חמור משוכלל... אלא שכל מי שמצוי בדרגה הנמוכה יותר, אינו מסוגל להבין מה פירוש הדרגה הגבוהה יותר, וזה מה שרצו חז"ל ללמדנו במאמרם: הבינו מי היו הראשונים, מיהם גדולי ישראל, התנאים והאמוראים, דעו, כי ככל שתנסו להגדיר אותם בשכלכם המגושם, הרי שתחטאו לאמת, משום שאין לכם כלים להבין ולהשיג אותם.

אותו אדם המנסה לשפוט את משה רבינו לפי מעשיו אינו אלא כחמור המנסה להבין בן אדם, מבלי שתהיה לו אפשרות לצאת מן ה'מושגים' שלו אל מושגים אחרים, ומחובתנו, אפוא, לכל הפחות להיות מודעים למגבלות שלנו בטרם אנו שופטים את שופטינו!

(מתוך 'מתוק האור' בהוצאת 'יפה נוף')

הצטרפו אלינו ל'עמוד היומי', שיעורים מרתקים ממגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, בקו השיעורים של 'דרשו' 077-2222-666

ומצינו בכמה וכמה מגדולי הדורות, שנתנו חשיבות מיוחדת לבגדיהם של הצדיקים וגדולי התורה שספגו תורה ויראת שמים, שהיו בידם לסגולת רפואה

הרב י. ארלנגר על כוחם של הבגדים ומקומם של צדיקים

וּמִן הַתְּכֵלֶת וְהָאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת הַשָּׁנִי עָשׂוּ בִּגְדֵי שָׂרָד לְשָׁרֵת בַּקֹּדֶשׁ (לט, א)

איתא בגמרא בזבחים (דף פח:) שלכל אחד מבגדי הכהונה הייתה סגולה מיוחדת לכפרה: כתונת מכפרת על שפיכות דמים. מכנסיים - על גילוי עריות. מצנפת - על גסי הרוח. אבנט - על הרהור הלב. חושן - על קלקול הדין. אפוד - על עבודה זרה. מעיל - על לשון הרע, וציץ - על עזות פנים.

ומצינו בכמה וכמה מגדולי הדורות, שנתנו חשיבות מיוחדת לבגדיהם של הצדיקים וגדולי התורה שספגו תורה ויראת שמים, שהיו בידם לסגולת רפואה.

ומצינו שכתב החתם סופר (פרשת תולדות) במעלת הלובש בגדים שלבש הצדיק: "...אבל נלע"ד דמשמע בירושלמי ר"פ ואלו מגלחין דבמלבושיו של אדם נאצלים מקדושתו של הלובש וה"ה בהיפוך, והלובש אותם אחריו יאצל עליו מאותו הרוח לטוב ולמוטב בסוד אשר ילבשם תחתיו מבניו... כשם שנאצל עליו ע"י מלבושים מחמדה שלי ה"ה עכשיו שנתברך יעקב באותן מלבושים ושוב לובשם עשו עתה, אם כן מהראוי שעל ידי המלבושים יאצל גם עליו מהברכות וזה שאמר 'הלא אצלת לי ברכה' על ידי המלבושים והשיב לו יצחק אין נכי נמי.."

וכתב ריש גלותא דבבל, רבינו יוסף חיים זיעא, הבן איש חי (בן יהוידע עמ"ס סנהדרין פרק י"א), לגבי חמורו של רבי פינחס בן יאיר, כי כל דבר גשמי שהיה תשמיש לדבר קדוש מוכרח שיקנה אותו דבר גשמי חלק קדושה שיהיה שורה עליו תמיד רוח דקדושה.

וכתב הגאון ממונקאטש בספר 'דברי תורה' (א' כ"ג) שהמקור למה שמצינו מנהג הצדיקים, רבותינו ואבותינו, שהחשיבו לכלים שהשתמשו בהם צדיקים ושילמו בעדם הון רב.

והוא מביא זה מקור "נראה לי מקורו מהירושלמי (מ"ק פ"ג ה"ה ונדרים פ"ט הלכה א) לגבי מקלו של רבי מאיר שהיתה מלמדת דעת, ומכאן הוא מסיק "הרי שחפץ השתמשות של צדיק הגם שהוא חפץ גשמי זוכים על ידו לדעת, ומכל שכן לענייני טובות העולם הזה".

ובספר בן יהוידע (עירובין י"ג) כתב מה שהייתה סגולת המקל חזקה וגדולה כל כך, כי הראשונים ז"ל היה דרכם ליקח בידם משענת, ולפעמים סומכים עצמם עליה ומסתכלים בה כדי לפשט מחשבתם מן ענייני עולם הזה, ולצמצם מחשבתם בדבר קדושה אשר יביאו ויתבוננו בו, ולכן המקל ההוא נמשך עליו רוח קדושה מקדושת מחשבתם.

ולכן אמר אלישע הנביא ע"ה לגחזי שיקח משענת שלו וישים אותה על פני הנער להחיותו, יען כי משענתי חופף עליה רוח קדושה מפניו הקדושים בעת שהוא מסתכל בה בעת ההתבודדות שלו, ולכן יכולה היתה מקלו של רבי מאיר שהיה נשען עליה ומסתכל בה בעת שהיה מתבודד ומחשב בכוונות קדושים הידועים לו להמשיך על עצמו רוח הקודש. וגם היתה המקל קולטת רוח קדושה מן אור פניו הקדושים, וכל כך קלטה קדושה שהיה בה טופח על מנת להטפיח,...

וידועים הם דברי הר"ן בדרשותיו (דרוש ח) שכתב "המטה הזה שהיה בידו של משה בעמדו לפני הסנה, חל עליו מין הענין האלוקי, עד שנעשה בו האות הראשון, מפני זה אחר כך היה מסייע בעשיית האותות האחרות ולא רק בתנועתו לבד אלא בהמצאו שם גם כן, שהרי במי מריבה אמר השם יתברך 'ודברתם אל הסלע' ולא ציווהו שיכה כסלע כלל, ועם כל זה אמר 'קח את המטה'.

להרחיק את הרע

הסבר מענין לכוחו הסגולי לרפואה של חפץ של צדיק, הביא הגאון מבראשוב, רבי דוד שפרבר זצוק"ל, בספרו שו"ת אפרקסתא דעניא (חלק א סימן קלה עמוד שכא), שהביא בשם בעל מחבר ספר "לקט עני" מרבי משה מקוסוב זצוק"ל, שאמר לו, כי כל חפץ שבא מיד אדם קדוש, אם נושאו אדם חולה רחמנא ליצלן, הרי שהכח ה'חיצוני' בורח מפניו, וממילא האדם מתרפא!

ובזה הוא מסביר שאין פלא שיש מציאות בגדולי הצדיקים, שהיו שמים ידם על החולה, והיה מבריא, והוא על פי אותו הסבר ומהלך.

(ושם בשו"ת אפרקסתא דעניא (חלק א' סימן קל"ה) דן באריכות אם אדם נתן לכהן בפדיון הבן חפץ שאינו שוה ה' בעצמו ה' סלעים רק בגלל שהוא חפץ של צדיק האם הבן פדוי.)

ובספר אור התורה רבי שלום תאומים (בסוף פרשת חוקת) כתב על הפסוק 'ויפשט משה את אהרן את בגדיו וילבש אותם את אלעזר בנו' וזה לשונו: "והרוחנו לדעת מלבישת בגדי אהרן לאלעזר שנתהפך למלאך אלקים כאהרן בכהניו, דברים אלו יגידו לנו סוד בגדי הצדיקים עד היכן הם מגיעים לתועלת כל דבר לקדושה ולטהרה, ליראה ולאהבת ה' הגדול והנורא ולרפואה ולהצלחה, על דרך ששמעתי בשם צדיק אחד שאמר שחגורה שלו היתה סגולה למקשה לילד וכן כולם והוא בדוק אצלנו מרבותי נשמתם עדן"

צעיף של תלמוד תורה

מעשה שהיה בעיר קראקא - בה כיהן הגאון רבי שמעון סופר זיע"א, בעל שו"ת 'התעוררות תשובה' (נכדו של מרן ה'חתם סופר' זיע"א) כרבה של העיר. אחד מילדי קראקא חלה באסכרה, ולפתע הוא החל להשתנק באישון ליל. בני משפחתו עמדו אובדי עצות והתבוננו בחרדה בילד הנחנק, כשהם פוכרים את ידיהם וזועקים לעזרה.

אבי הילד, לא היה מסוגל לשאת את המראה שהתחולל לנגד עיניו, המחזה הנורא, מיהר להימלט מן הבית... הרחובות היו חשוכים וריקים לגמרי, אולם מבית המרא דאתרא רבי שמעון סופר זצ"ל, בקע עדיין אור, ולכן החליט האב לעלות ולהעתיר בעדו. כאשר שמע הרב את הדברים היוצאים מפי האב, הוא הסיר את צעיפו, והורה להניח על צוואר הילד. הוא התנה עם האב שני תנאים: האחד - להשיב את הצעיף מיד עם שחר, והשני - לשמור את העניין בסוד מוחלט!

האב הנרגש מיהר להתחייב על כך, והוא מיהר לביתו ועטף את צוואר הילד בצעיפו של הרב, וראה זה פלא: בו במקום החל הילד לנשום לרווחה, והסכנה חלפה. עם שחר החזיר האב את הצעיף, ובדמעות הודה לרב על הצלת ילדו. אמר לו הרב: "אני לא עשיתי מאומה, אבל צעיף זה ספוג בזיעה של עמל תורה, וזכות עמל התורה עמדה לילדך"...

כאשר התעניין האב אודות פשרם של שני התנאים, הסביר הרב: "את הצעיף ביקשתי, משום שפשוט אין לי אחר, ובנוסף לכך ביקשתי שיישאר הדבר בסוד, משום שכל שעות היום טורדים את מנוחתי בענייני העיר, ובכדי שאספיק גם ללמוד עליי לקצר בשעות השינה שלי, אך אם ידעו אנשי העיר שאף בשעות אלו אני ער, הם יטרידו אותי גם בשעות הלילה ולא אוכל ללמוד , ומהיכן יהיה לך צעיף לסגולה?...

מקום של צדיק

במדרש (שיר השירים רבה פרשה א) על הפסוק לריח שמניך טובים) אמרו חז"ל: 'בית מדרשו של רבי אליעזר היה עשוי כמין ריס ואבן אחת הייתה שם, והייתה מיוחדת לו לישיבה. פעם אחת נכנס רבי יהושע התחיל נושק אותה האבן ואמר האבן הזאת דומה להר סיני וזה שישב עליה דומה לארון הברית.'

וכתב בספר קב הישר (פרק י"א) שמביא שהחטא גורם למקום להיות מקום סכנה.

ובספר 'לב אליהוק (בראשית עמ' ל"ד) הביא שחיידקי הטומאה של מחלות הנפש החוטאת בכוחם להרעיל את האויר בטומאה וזוהמה, ולכן הנכנס לדור בבית שדרה שם משפחה שלא שמרה על טהרה, או שחיללו בה שבת וכדו' יש לפחד שלא ידבקו בו ח"ו ממחלות הנפש האלו.

וכתב בספר בית אלוקים להמבי"ט (שער התפילה פ"ה) שלכן במקום רינה שם תהא תפילה כי המקום מוכן ומושפע להיות נענה כל המתפלל בו.

ובצל"ח (ברכות ו') כתב שלכן הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו, כי תפילתו הראשונה מקדשת את המקום ועוזרת לתפילה שתבוא אחריה

וכתב רש"י (בראשית כ"ח ל"ז) לשון חז"ל "אפשר שעברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו" וכן במדרש רבה פ' ויצא מבואר שהתפילה מועילה יותר במקום שהתפללו שם בעבר.

ידוע המעשה על המקום שהתפלל שם הגר"א בהיותו בגלות שהיה לזה השפעה מאתיים שנה, ויש מקור לדברים במדרש רבה שיר השירים, שם אמרו חז"ל שכאשר ראה רבי יהושע את האבן שישב עליה רבי אליעזר כשלמד תורה, עמד ונישק את האבן, ואמר שאבן זו דומה להר סיני.

וספר חסד לאברהם מזקינו של החיד"א ז"ל כתב, כל המקומות שעוסקין בהן בדברי תורה אותו מקום מקבל קדושה בלי ספק ומתקדש וכו' ובהיות הצדיק עוסק בד"ת במקום ידוע אותו מקום מתקדש על ידו.

מכאן גם המקור לדברי החתם סופר בדרשות (ח"ב עמ' שנ"ז) שזו סגולה להתפלל בסמוך למקום הצדיק שמקדש מקומו בדביקותו.

שמעו ותחי נפשכם

הצטרפו אלינו לשיעורים מרתקים של מגידי השיעורים שבחרנו עבורכם, ב'**דף היומי בבלי**', ה'**עמוד היומי**' ו'**בדף היומי בהלכה**'. בנסו לקו השיעורים של 'דרשו' **077-2222-666**

.... באותה שעה שהו בנו של ר' יעקב ומשפחתו באותו הבית, גם הם פונו ונסעו ברחמי שמים כי גם היציאה משם בכלי רכב לא הייתה אפשרית מיד לעיה"ק ירושלים, וכאן אירע הפלא...

ככל שנחשוב תמיד בכל פעולה מהו רצון ה' בזה, אף פעם לא נפסיד ונינזק

הרב בנימין בירנצוויג

וּבְהֵעָלוֹת הֶעָנָן מֵעַל הַמִּשְׁכָּן יִסְעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל... וְאִם לֹא יֵעָלֶה הֶעָנָן וְלֹא יִסָּעוּ (מ, לו-לז)

כל פרשת פקודי ובעיקר סופה, מדברת על בנית המשכן והשראת השכינה על המשכן, והנה נכנסים כאן שני פסוקים שמדברים על זמן מסע המשכן בעלות הענן וחנייתו כשלא עולה הענן, וזה פלא מדוע נכנסו פסוקים אלו כאן, הרי הם קשורים למסעות בני ישראל, אבל בפרשתנו כאן לא דובר כלל על המסעות אלא על עבודת המשכן השראת השכינה בו?!

שאלה זו מקשה הגאון רבי יעקב גלינסקי, ומבאר תרוץ נפלא ויסודי עד מאד, שהרי יש דין שכל מלאכות השבת נלמדות ממלאכות המשכן, ומלאכת סותר נלמדת מסתירת המשכן במסעותיו, ושואלת הגמ' בשבת, שהדין הוא שחייבים על מלאכת סותר רק בסותר על מנת לבנות במקומו [במקום שסתר], והרי כשנסעו בני ישראל במדבר סתרו ולא ידעו היכן יחנו שוב, שהרי על פי ה' יסעו ועל פיו יחנו, ולא ידעו חנייתם, וא"כ יש להתחייב במלאכת סותר גם שלא על מנת לבנות במקומו.

אלא שמקום המשכן הוא היכן שרצון ה' נקבע, אף שאיננו יודעים! כי הרצון שלנו אין לו שום אחיזה ותפיסה אלא רצון ה'! ומכאן יסוד מוסד לכל החיים, שפעמים רבות נראה לנו לפי שכלנו ורצוננו שאם נעשה פעולה מסויימת נצליח ואם לא נעשה אותה נפסיד, ובזה באה התורה וחידדה לנו, שהרצון האמיתי והקובע הוא רצון ה' וככל שנחשוב תמיד בכל פעולה מהו רצון ה' בזה, אף פעם לא נפסיד ונינזק.

בדרשתו השבועית גילה המשפיע הרה"צ רבי אלימלך בידרמן מעשה נורא שאירע בישראל בעת השריפה הגדולה שבערה בכל יערות ירושלים ואיימה לכלות את ביתו של מנכ"ל אופטיקה הלפרין ביישוב בית מאיר שליד הרי ירושלים.

וכך הוא תיאר, "ישנו איש יהודי יקר שדר בארה"ק ושמו ר' יעקב הלפרין שיחי' אשר בירכו הבורא בעשירות גדולה, הלה קיבל יחד עם עשירותו חביבות לעסוק במקצוע 'אספנות' שעונים יקרים (כמו! אספנות של תכשיטים או מעשה אומנות - בסכומי כסף עצומים, ממון ודמים מוציאים החובבים, על שעוניהם ממין כזה וממין אחר,

הנבנה בצורה כזאת או כזאת ענין השייך ל'מבינים' בלבד).

לפני ג' שנים הזמין הלה שעון מיוחד מיוחד ששוויותו עולה מאתיים אלף שקלים (המדובר היה סביבות חמישים אלף דולאר, 'הזמנה' זו נעשתה לא לפני שהכין עבור השעון את כל המעות במזומן, והניחם למשמרת(בכספת).

מהחברה נמסר לו כי בעוד ג' או ד' חודשים יגיע השעון המיוחל... ואכן בהגיע העת שהה ר' יעקב במזרח הרחוק שבסין), כשקיבל הודעה מטעם החברה כי שעונו מוכן ומזומן עבורו (תמורת המזומן שהוא יתן להם), אמר להם ר' יעקב בדרך רחוקה אנכי היום, בעוד כמה ימים אשוב ארצה ואשמח לקבל את השעון...

אחר כמה שעות התקשר אליו אחד ממכריו והחל מספר לו כי בעיה"ת בני ברק יצ"ו יושב אברך בן תורה אובד עצות אחר שביתו נשרף כליל, ולא נותר שריד ופליט מכל רכושו מארונות ושולחנות ובגדי הגדולים והקטנים, גם הבית עצמו אינו ראוי לדור בו כלל... סך הנדרש לתיקון הכל כשלוש מאות עד ארבע מאות אלף שקלים... אולי יש בידי מעלת כבודו לסייע לאותו אברך בסיוע שיש בו ממש, ענה לו ר' יעקב, דבר עמי למחרת היום, ולבינתיים אראה מה בידי לעשות...

ואז החלה מלחמה בלבו של ר' יעקב, מצד אחד החל מייסר עצמו כיצד תיגש לקנות שעון במחיר כזה כשאפשר להחיות נפש האברך וילדיו התלויים בו, לאידך, הרי הזמנתי מזה זמן ארוך את השעון ואיך אשיב את נפשי ריקם... וטלטל עצמו מצד לצד... עד... שהחליט

יעבור עלי מה, את כל הסכום המוכן ושמור ב'מזומן' אעניק לידי האברך ותחי נפשו. (יחד עם אחיו ר' יהודה שתרם סכום דומה לתרומתו).

ממחשבה למעשה, התקשר ר' יעקב אל מוכר השעונים, ושאלו, באם אתחרט בחרטה גמורה על קניית השעון "יגרם לכם נזק מכך, ויענהו המוכר, אכן, אתה היית הראשון שהזמנת את השעון אבל לאחר מכן יש כבר 'רשימה' ארוכה הממתינים ומייחלים לשעון כזה - לא "יגרם לנו כל נזק אם תתחרט מקנייתך, מכיוון שכן הודיעו ר' יעקב 'זכין לאדם שלא בפניו' - פנה נא לקונים אחרים וזכה אותם בשעון המדובר... והוא ר' יעקב נטל את כל המעות והעניקם לאברך שבנה מחדש את ביתו וקנה את כל צרכי הבית בהלבשה בכלים ורהיטי הבית וכו' וכו'.

כידוע לכל, במשך השבוע של פרשת חיי שרה בערה כל ארץ הקודש בשריפות נוראות, בליל שישי פרצה אש בסמוך למושב בית מאיר הסמוך לעיה"ק ירושלים (מרחק נסיעה של 15 דקות), וכל תושבי המושב פונו מבתיהם מחשש סכנה לחייהם, והנה ברשותו של ר' יעקב זה בית גדול רם ונישא וחצר גדולה מקפת אותו במושב בית מאיר.

באותה שעה שהו בנו של ר' יעקב ומשפחתו באותו הבית, גם הם פונו ונסעו ברחמי שמים כי גם היציאה משם בכלי רכב לא הייתה אפשרית מיד לעיה"ק ירושלים, וכאן אירע הפלא...

ביום המחרת ביום שישי בבוקרו של יום מיהר הבן לראות מה נעשה בבית כשהוא מדמיין בעיניו את הגרוע מכל...

בהגיעו שמה והנה רואה הוא כי ה'נחלה' הסמוכה לביתם נשרפה כליל - הבית עם החצר וכל אשר בהם, ואילו בביתו של ר' יעקב לא נגעה האש אפילו בכהוא זה, כי לא הגיעה האש אלא עד הגבול שבין ר' יעקב לשכניו, גם חצר הבית נשאר בשלמותו, אף העצים הקטנים שנטעו שם לאחרונה נשארו בשלימותם הגמור...

ללמדך, שכשעושים רצון הבורא יתברך, לא מפסידים!!! רק מרויחים!!! גם כשלפי הרצון הטבעי והמציאות זה נראה שהולכים להפסיד, אבל רצון ה' הוא המציאות והוא הקובע את המציאות, ואין ניזוקים מזה כלל!

לעילוי נשמת אבי מורי
הרב משה חיים בן הרב אברהם יונה הכ"מ

* שיעורי משנה ברורה לפי סדר דף היומי בהלכה
* תוכנית יומית מענייני דיומא בהגשת הרב אברהם פוקס
* שיעורים על הדף היומי ועל כל הש"ס ממבחר מגידי השיעורים
* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי המבחנים מסלולי הלימוד ועוד
* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי תוס' על פי סדר הדף היומי
* שיעורים על הדף היומי הירושלמי בעברית ובאידיש

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' 4992* או 077-2222-666

רוצים לקבל את 'לקראת שבת'
מדי שבוע ישירות למייל?
חדש!!! ניתן להרשם בכל עמדות 'נדרים פלוס' ברחבי הארץ

האם כלי שנשבר ברחוב נעשה מוקצה?
כלים חד פעמיים משומשים - האם הם מוקצה?

כלי שנשבר ושבריו אינם ראויים לשימוש, הרי הם מוקצה 'מחמת גופו' ואסור לטלטם, בין אם נשברו בשבת ובין אם נשברו לפני שבת. ואם השברים ראויים לשימוש, דינם כך: אם השליכם לאשפה בשבת, אינם מוקצה, אך אם השליכם לפני שבת, הרי הם מוקצה. וכן אם השליך את השברים לפני שבת למקום שרגילים להשליך אליו פסולת, או לרחוב - הרי הם מוקצה. אך אם הכלי נשבר ברחוב עצמו - דעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, שאין זה נחשב שהושלך לרחוב, אלא אם כן הצהיר בעליו במפורש שאינו מעונין בהם, שאז יתכן שנחשב ככלי שהושלך. ולפיכך, המוצא ברחוב, בשבת, שבר כלי הראוי לשימוש - רשאי להשתמש בו, כיון שיתכן שנשבר ברחוב, ואף אם נשבר בבית, יתכן שהשליכוהו החוצה רק בשבת עצמה.
וכלי שלם שהושלך לאשפה בערב שבת, אינו נעשה בכך מוקצה, ומותר לטלטלו בשבת, משום שבדרך כלל אין משליכים כלי שלם לאשפה, ו'בטלה דעתו' של המשליך. אולם, כלים חד פעמיים שבזמננו, שמקובל להשליכם לאשפה - דעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, שאם הושלכו לאשפה, בטל מהם שֵׁם 'כלי' והם נעשים מוקצה; וכן דעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל** שהוסיף, כי הם נחשבים כמוקצה גם אם הושלכו למֵכל האשפה הבית'י, ולאו דווקא למכולה הציבורית. וכלים חד פעמיים משומשים שלא הושלכו לאשפה בערב שבת, אך יועדו להשלכה - דעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, שאינם נעשים מוקצה, משום שבשעת הדחק שבים ומשתמשים בהם. וכלים חד פעמיים שהושלכו לאשפה בשבת - לדעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, אינם מוקצה; ולדעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, הם מוקצה, ואף אם רק ייעדם להשלכה וטרם השליכם.

משקפיים שעדשה אחת נפלה מהן - האם מותר להרכיבם בשבת? מברשת מטאטא שהמקל התפרק ממנה - האם מותר להשתמש בה בשבת?

כלי שהתפרק ממנו חלק, באופן שהכלי עדיין ראוי לשימוש, אך שימוש זה אינו נוח, אסרו חכמים לטלטל את הכלי בשבת, מחשש שיטעה ויתקנו בשבת ויעבור על איסור 'מכה בפטיש', או 'בונה'. וישנם כמה אופנים שבהם לא גזרו חכמים איסור זה: א. אם החלק שהתפרק נשבר באופן שאי אפשר להחזירו, אלא נדרש חלק חלופי - לא חששו חכמים שימציא בשבת חלק חלופי, ולכן מותר לטלטל את הכלי. ובדומה לכך, אם החלק שהתפרק אינו נמצא במקום, כך שלא ניתן לתקן את הכלי, לא אסרו חכמים את טלטולו. ב. אם החלק התפרק לפני שבת, והשתמש בכלי פעם אחת לפני שבת בצורה זו - מותר לו לטלטל את הכלי בשבת, כיון שבאופן זה אין לחשוש שיתקנו בשבת, שהרי הוכח שחסרון החלק אינו מפריע לו עד כדי שיטעה ויתקנו בשבת.
ונציין מספר דוגמאות מעשיות: א. משקפיים שהתפרק מהם בורג, ואחת העדשות, או אחת הידיות, יצאה ממקומה - דעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, שאסור להשתמש במשקפיים בשבת. אך אם אבד הבורג ואין לו אפשרות לתקן את המשקפיים בשבת, או שאין לו כלי שבאמצעותו יוכל להבריגו, מותר להשתמש בהם. ב. מברשת מטאטא שהתפרקה מהברגתה אל המקל - לדעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, מותר להשתמש במברשת בשבת, שהרי ניתן לטאטא באמצעותה גם ללא המקל, [ויש שאוסרים]. ג. עגלת תינוקות שהתפרק ממנה הגלגל, דעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, שאסור לטלטלה בשבת. ולדעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, אף אם הגלגל לא התפרק אלא חיבורו רק התרופף, אסור לטלטל את

העגלה. ואם הגלגל התפרק ברחוב - לדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל, מותר לאדם המסיע את העגלה באותה שעה להמשיך ולהסיעה עד שיגיע לביתו; **והגרש"ז אויערבך זצ"ל** צידד לאסור זאת, מחמת החשש האמור, שיתקן את העגלה.

האם מותר לטלטל בגד יבש שהיה רטוב בכניסת השבת? ובאיזו צורה ניתן להסיר בגד ממתקן לייבוש כביסה בשבת?

חכמינו ז"ל אסרו לטלטל בשבת בגד הספוג במים, מחשש שיסחטוהו. ונחלקו הפוסקים בנוגע לבגד שהיה רטוב בכניסת השבת: לדעת **המשנה ברורה**, אם היה רטוב במידה של 'טופח על מנת להטפיח' [דהיינו שהנוגע בה - יֵרטב דבר אחר ממגעו], אסור לטלטלו בשבת אף לאחר שהתייבש, על פי הכלל שחפץ שהיה מוקצה בכניסת השבת הריהו מוקצה לכל השבת. ונחלקו הפוסקים לפי דעה זו, בנוגע לבגד שידוע בוודאות שעתיד להתייבש בשבת: לדעת **הגר"מ פיינשטיין זצ"ל**, **המנחת יצחק**, **המנחת שלמה** ו**השבט הלוי**, מותר לטלטלו לאחר התייבשותו; ולדעת **הקובץ שיעורים** ו**הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, אסור לטלטלו אף לאחר התייבשותו. וכשמסופק אם הבגד היה רטוב בכניסת השבת במידה של טופח על מנת להטפיח - דעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, שמותר לטלטלו. אולם, לדעת **החזון איש**, אין דין איסור טלטול זה כדין טלטול מוקצה, ולמרות שהיה אסור לטלטלו בכניסת השבת, מותר לטלטלו לאחר שהתייבש. וכן צידדו **המנחת יצחק**, **הגרי"ש אלישיב** ו**השבט הלוי**.

ובנוגע להסרת הבגד מחבלי הכביסה בשבת: אטבי כביסה, עבור מי שמשתמש בהם רק לתליית כביסה, נחשבים כ'כלי שמלאכתו לאיסור', משום שתליית כביסה היא פעולה האסורה בשבת מדרבנן [ראה במקורות]; ולכן, הורה **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, שאם נותר בגד תלוי על גבי המתקן לייבוש כביסה, ונזקקים לו בשבת - אם ניתן להסיר את הבגד ממקומו ללא טלטול האטב, יש לעשות כן; אך אם לא ניתן להסירו ללא טלטול האטב, או שאם יסירו את הבגד ללא טלטול האטב עצמו ישָׁבר האטב - מותר לטלטל את האטב כדין כלי שמלאכתו לאיסור, שמותר לטלטלו לצורך שימוש במקומו.

שברי זכוכית המוטלים על הקרקע בבית או ברחוב, כיצד ניתן לטלטלם? האם מותר לטלטל בשבת ציפורניים המושלכות על הקרקע?

חפץ של מוקצה המונח באמצע הרחוב, במקום שבו מהלכים רבים, וקרוב לודאי שינזקו ממנו, וכגון זכוכית שבורה, קוצים, או אבן משוננת - מותר לטלטלו על מנת לסלקו משם. ומותר לעשות כן אף באופן שיש בטלטול זה איסור 'הוצאה' מדרבנן, כגון טלטול ממושך ברשות הרבים דרבנן, או טלטולים רצופים של פחות מארבע אמות ברשות הרבים דאורייתא; משום שחכמינו ז"ל לא גזרו על איסור 'הוצאה' במקרה שעלול להיגרם נזק לרבים. ויש אומרים, שאם המוקצה היה מונח במקום זה בערב שבת, אסור לטלטלו בשבת [אף ברשות היחיד], משום שהיה צריך לסלקו בערב שבת; אך יש שמתירים אף באופן זה.

וחפץ העלול להזיק אשר מונח במקום שאין הרבים מהלכים בו - כאשר יש בדבר איסור 'הוצאה' דרבנן, אסור לטלטלו כלל, אף אם אינו מוקצה, משום שאין בכך חשש נזק לרבים. ומאידך, כשאין בדבר איסור 'הוצאה', מותר לטלטלו אף אם הוא מוקצה; ויש אומרים, שבמידת האפשר אין לטלטל את המוקצה בידים. ובית שמצויים בו רבים, כגון בית כנסת - דעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, שאינו נחשב כמקום הילוך הרבים לענין זה, ודעת **הגרש"ז אויערבך זצ"ל**, שאף בית פרטי שמצויים בו אנשים רבים או תינוקות, נחשב כמקום הילוך הרבים ומותר לטלטל את המוקצה; אך אם דרים בו רק מספר מועט של אנשים אשר ניתן להזהירם לבל ינזקו, אסור לטלטל את המוקצה.

וחפץ של מוקצה המונח בשבת במקום שעלול להזיק, והוא גדול וניכר לעין, באופן שכל העוברים במקום יראוהו ויזהרו מלהינזק - אין לטלטלו בידים, אלא 'מן הצד', כגון על ידי מטאטא. וכן חפץ של מוקצה שאין זה קרוב לודאי שינזקו ממנו, אך עלול להזיק - אין לטלטלו בידים; ויש שנראה מדבריהם, כי כך הדין אף כשחפץ כזה מונח במקום שרבים מהלכים בו. וחפץ של מוקצה שאין בו היזק טבעי אלא סגולי - כגון ציפורניים המושלכות על הקרקע, שאשה הדורכת עליהן עלולה להפיל את ולדה - לדעת **הגר"נ קרליץ זצ"ל**, אסור לטלטלו; אולם, לדעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**, מותר לטלטלו, ומותר אף לטלטלו ברשות הרבים דרבנן טלטולים רצופים של פחות מארבע אמות.

כל מי שמתפלל אותו זה המזמור במנורה בכל יום בהנץ החמה לא יקרה לו שום גזירה רעה, ויהיה חשוב לפני בורא עולם יתברך הקב"ה, כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש

סגולת אמירת למנצח בנגינות בציור מנורה

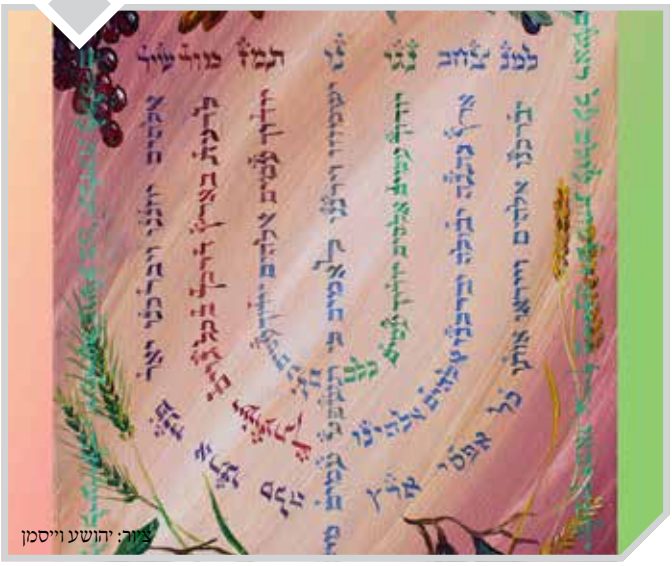
ציור: יהושע וייסמן

מה מאוד הפליגו באמירת למנצח בנגינות בציור מנורה

כתב החיד"א: מה מאוד הפליגו באמירת למנצח בנגינות בציור מנורה, וכתבו ז"ל ששכרו רב ועצום. וראיתי קונטרס בכת"י לראשונים בזה בסודותיו ותועלותיו. ולפחות לעשות נחת רוח ליוצרנו נאמר אותו בכוונה בציור מנורה כתוב על קלף. ('צפורן שמיר').

ובספרו 'עבודת הקודש - כף אחת' (כ"ו) מביא החיד"א סגולה להולך בדרך: מצאתי כתוב שיאמר קודם שיסיים העמידה מזמור למנצח בנגינות וכו' אלוקים יחננו בצורת המנורה כתובה על קלף.

נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבית המקדש

כתב האבודרהם: ובמקצת מקומות אומרין אותו בכל יום מפני שנקרא מזמור המנורה, והקורא אותו בכל יום נחשב כמדליק המנורה הטהורה בבית המקדש וכאלו מקבל פני שכינה. כי תמצא בו ז' פסוקים כנגד שבעה קני המנורה. וגם יש בו מ"ט תיבות כנגד מניין הגביעים והכפתורים והפרחים והנרות שבשבעה קני המנורה שעולין למניין מ"ט, כיצד גביעים כ"ב, פרחים תשעה, כפתורים י"א, נרות שבעה, ס"ה מ"ט. ופסוק ראשון יש בו ארבע תיבות כנגד מלקחיה ומחתותיה, מלקחיה תרי ומחתותיה תרי. נציין שלא מוזכר באבודרהם עניין ציור המזמור בצורת מנורה, אלא רק אמירתה בכל יום והקשר למנורה.

יזקוף את הציור של המנורה שמסתכל בו

כתב הבן איש חי ('עוד יוסף חי' ויגש ג') כשאומר למנצח מזמור שיר המצויר בצורת המנורה על קלף או על נייר, יזקוף את הציור של המנורה שמסתכל בו כדי שיהיה הציור זקוף לפניו כדמיון המנורה שהיתה זקופה ועומדת בהיכל, ולא יניח הציור מושכב ושטוח לפניו.

ובמקום אחר ('בן איש חי' שנה א' פרשת ויגש ד') כתב שכאשר אין לפניו ציור המנורה, "בציור השכל בלבד סגי".

רומז לעניינים גדולים ויש בו סגולות רבות

החיבור 'מנורת זהב טהור' עוסק במעלת וסוד אמירת המזמור הזה, ויש בו גם ציור של מנורה מפסוקי המזמור. בשער נכתב שהוא הועתק מכתב יד של "מופת הדור אלופינו הגאון מהר"ר שלמה נ"ע מאוסטראה לוריא" - היינו המהרש"ל, והוא מבוסס על החיבור 'יראת א-ל' להרוקח. לתועלת העניין נעתיק את הפתיחה לחיבור:

המזמור וכל זה עם המנורה רומז לעניינים גדולים ויש בו סגולות רבות, והיה דוד המלך ע"ה נושא זה המזמור כתוב ומצויר במגינו בצורת מנורה, כשהיה יוצא למלחמה, והיה נוצח אותם ונופלים לפניו אויביו. ואמרו חכמים בעלי הקבלה כל מי שיראה זה המזמור כל יום מצויר בצורת מנורה ימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים ואדם, ואם הוא מצויר על ארון הקודש, יגן בעד גזירה רעה לקהל. ואמרו חכמים בעלי הקבלה שהקב"ה הראה לדוד ע"ה ברוח הקודש המזמור כתוב באותיות של זהב מופז עשוי בצורת מנורה. וכן הראה אותו למשה ע"ה דכתיב כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את המנורה. ואמרו חכמים ז"ל כל מי שמתפלל אותו זה המזמור במנורה בכל יום בהנץ החמה לא יקרה לו שום גזירה רעה, ויהיה חשוב לפני בורא עולם יתברך הקב"ה, כאילו הוא מדליק נרות בבית המקדש, ויהיה מובטח שהוא בן עולם הבא... ובזה המזמור תמצא שבעה ענינים נגד שבעה הקנים שיש במנורה, והם: חנינה, ברכה, אור, ישועה, הודאה, שמחה, רננה, שכל אלו העניינים עתידים להיות לישראל, וכו'.